

1.200 km fronte bręsta galutinis laimėjimas

Apsuptame Leningrade kasdien artėja galas

VYRIAUSIOJI FIURERIO BOSTINĖ. X. 24. Karo pajėgų vyriausioji vadovybė praneša:

Rytuose tebevyksta puolimo ir persekiojimo veiksmai.

Atremiant sovietų priešpuolį Rytų fronto šaurinėje dalyje, Ispanų „mėlynoji divizija“ padarė priešui sunkių nuostolių.

ir paėmė kelis šimtus belaisvių. Karo aviacija Krimo jūros srityje

nuskandino vieną 6.000 tonų talpos sovietų laivą ir numetė į Maskvą sprogstančių ir padegamųjų bombų.

Šiaurės Afrikoje vokiečių naikintuvai numušė tris britų lėktuvus.

Praėjusią naktį prieš numetė bombų į įvairias šiaurės Vokietijos pajūrio vietas, jų tarpe į Hamburgą ir Kielį. Civiliniams gyventojams buvo padaryta nedidelių nuostolių. Padaryta žala nežymi. Vienas britų bombonešis buvo numuštas.

BERLIN. X. 24. Papildomai dėl kariuomenės vadovybės pranešimo DNB iš karinių sluoksnių patyrė:

Turint galvoje, kad spalio 12 d. kariuomenės vadovybės pranešimas pažymėjo naują karų veiksmuose, tada nurodymas į

Amerikos laivai į Sovietų S-gą plauks pro Šiaurės Atlantą

Esą, iš Amerikos į Archangelską yra tiesiausias kelias

VAŠINGTONAS. Dėl federalinės laivininkystės žinybos pranešimo, kad nuo šiol visi laivai į Sovietų Sąjungą plauks pro Šiaurės Atlantą, užsienių reikalų ministras pareiškė, jog šiam nutarimui nepadarė jokios įtakos santykiai su Japonija. Vašingtono sluoksniuose pareiškima, kad greičiausias kelias laivams esąs pro Šiaurės Atlantą į Archangelską. Prezidento Rooseveltto spaudos sekretorius Early pareiškė esąs nustebęs dėl minėtojo federalinės laivininkystės žinybos pranešimo. Sovietų Sąjungai, pasakė jis, gaus paramą ir ją gaus „planingai ir taktiškai kiekiais, kokius pažadėjo Jungtinių Valstijų delegacija Maskvoje“. Kada ir iš kur tiekiamas medžiaga esanti siunčiama, tatau sprendžia ne Baltieji Rūmai.

NEW YORKAS. Baltieji rūmai smarkiai pyksta dėl laivininkystės bendrovių sąjungos pranešimo apie laivininkystės kelius per Atlanto vandenyną, kuriais yra gabentinos medžiagos sovietams į Archangelską. Apie tai vieningai rašo New Yorko rytinė spauda. Rooseveltto sekretoriaus spaudos reikalams Early paaiškinimas, kad tas pranešimas esąs lyg'iai tiek blogas, kaip ir tiesiog Hitleriui pasijusta telegrama, bendrai yra aiškinamas kaip laivininkystės bendrovių sąjungos išbarimas. „New York Herald Tribune“ Vašingtono korespondento pranešime, kuriame buvo pažymėta, kad Jungtinių Valstijų delegacijos šefo Maskvos konferencijoje Harrimano paarimas pasinaudoti Archangelsko keliu nulėmė, nes tuo būdu galėtų būti greičiau pristatytos pagalbinės medžiagos į bolševikų vakarinį frontą. Išskyla aiškėn tai, kad naudojimas Archangelsko uostu per ilgus žiemos mėnesius iš viso nėra lmanomas.

pradėta puolimą 1.200 kilometrų pločiu, aišku, kad iš šito milžiniško puolamojo judėjimo ne nuolat galėjo būti skelbiami atskiri laimėjimai. 1.200 kilometrų ilgio fronte bręsta bendras laimėjimas tikrai praėjus tam tikram laikui. Nuo karo Rytuose pradėtos jau laimėta dešimt milžiniškų mūšių, kurių kiekvienam baigti reikėjo tam tik-

ro laiko. Kaip tikrai dėl istorinės dešimties milžiniškų mūšių eigos, apie kuriuos kariuomenės vadovybės pranešime tikrai buvo nurodoma, kad veiksmai vyksta sėkmingai, slepiasi supratimas, kad ir dabartiniuose 1.200 kilometrų pločio veiksmuose bręsta galutinis laimėjimas. Tam tikrų žinių apie tuos veiksmus beveik kasdien praneša

kariuomenės vadovybės pranešimas, paskelbiamas smulkmenų apie oro pajėgų veiksmus arba Leningrado apsupimą. Didelių kariuomenės ir pajėgų masių pririšimas Leningrade jau vaizduoja veikmų pažangą, nes apsuptame Leningrade, iš kurio nepasiekta joks prasilaužimas, kasdien artėja galas.

Jau sulikviduoti visi „didieji“ sovietų maršalai

Vokiečių spauda apie Timošenkos pašalinimą

BERLIN. Berlyno spauda, rašydama apie maršalo Timošenko atleidimą iš pareigų, savo pranešimus pavadina stambiomis antraštelėmis: „Stalinas kovoja galvas“ ir kt. Taip pat laikraščiuose skelbiamas iš Stockholmo gautas pranešimas, kad maršalas Budionis jau sėdi Maskvos Lublankos kalėjime ir maršalas Vorošilovas irgi yra sulikviduotas. Laikraščiai vieningai pabrėžia, kad Timošenko sulikvidavimas yra karinio sovietų žlugimo pasekmė ir kad jo įpėdinis generolas Sukovas irgi nieko nebegali pakeisti vokiečių laimėjimuose prieš bolševikų sistemą. Laikraštis „Voelkischer Beobachter“ Timošenko vadina „atgalios oži už karinį bolševizmo katastrofą“. Laikraštys pareiškia, kad sovietai šiuo Timošenko pašalinimu visoje pilyumoje patvirtino skaudžius bolševikų

pralaimėjimus ir tuo atskleidė ligi šiol buvusį tamsiausių jų padėties vaizdą. Pasak laikraščio, Londono iliuzijų strategama buvo labai skaudus pranešimas apie Timošenko pašalinimą. Atstovų rūmai, kurie buvo susirinkę kaip tik išklaupti Edeno pareiškimo apie pagalbos teikimą sovietams, buvo apimti perbloškiančio išpūdio, kurį sudarė naujusios, kaip tik tuo laiku iš Maskvos gautos liūdnos žinios, kurios nabrėžė vokiečių pranešimą apie išorinių Maskvos gynimosi pozicijų pralaimimą. Sovietų Sąjunga šandien kartoja tą mėcinimą, kuris vokiečių pranešimo akivaizdoje praėjusiais metais prancūzams narsirodė nenaudingas. Karo žygis Rytuose yra išspręstas, karinis bolševizmo galas yra nebesulaukomas.“

„Berliner - Lokalanzeiger“ taro kitko rašo, jog spalio 2 d. vokiečių armijoms pradėjus puolimą, Timošenko panašiai kaip kitiems bolševikų armijų vadams nepavyko išsprukti iš vokiečių apsupimo. Dabar Timošenko pats išnyksta. Bolševikų tarnautojas, kurį per versmo banga išmetė į viršų, tuo būdu pašalinama. Jei Stalinas dabar šaukiasi Sukovo, tai ir šis faktas nebegali kariniu atžvilgiu nieko pakeisti.

„Berliner Boersen-Zeitung“ rašo, jog tai, kad po Timošenko, kuris buvo garbinamas iki šiol, keičia sovietų didvyris ir „didžiausias visų bolševikų maršalų, esama dar vieno „labai galingo“, yra staizmena britams ir amerikiečiams — rašo laikraštis. Dabar britai ir amerikiečiai gali eiluoti apie Timošenko pašalinimą. Faktų kalba gana greit ir tai likviduos“.

Desperatiškas Stalino žygis

Trijų maršalų pašalinimas reiškia sovietų karinį bankrotą

BERLIN. Reicho sostinės vakarinė spauda per visą puslapi einančiomis antraštelėmis pažymi trijų sovietų maršalų — Timošenko, Budiono ir Vorošilovo — pašalinimą kaip bolševikų karinio bankroto pasireiškimą. „Jei Stalinas, kaip rašo „Der Angriff“, padame didžiausio šoviorijoje lemiamo mūšio įkarštyje savo pirmųjų karinių vadovų nuima galvas, tai tatau vien tik reiškia, kad ir bolševikinio Molocho galva neįvairiai besilaiko“. „Nachtausgabe“, kuris tame dramatiškame žygyje įžūri Vokietijos vyriausiosios kariuomenės vadovybės faktiškus kons. atavimus apie sovietų karinį susmukimą, pabrėžia, kad Stalinas tuo sutrauko ne tik melo tinklą, kuriuo iki šiol Maskvos organai visomis išgalėmis mėgino pridengti įvykių plėtojimąsi, bet tatau pat ir milžinišką apgaulę, kuria Londone ir Jungtinėse Valstybėse nuolat buvo mėginama to Vakarų demokratijų imperializmo užsimojimo nepasiekimą pridengti. „Lokalanzeiger“ rašo: „Savaine suprantama, Stalinas žinojo,

kokia didelė bus tų trijų maršalų smukimo reikšmė. Vis dėlto, jis buvo privers. as tą žingsnį padaryti, s'ekdamas paskutinį kartą pamėginti naujų generolų ir naujų vardų iškelimu svyruo. ančias kariuomenės dalis tarsi sulaukyti ir dėl anksčiau pigia reikdama smarkiai iššlovintų maršalų negabumo plačiausiuose gyventojų sluoksniuose išsiplėusį nepasitikėjimą, gal bū, kaip nors sumažinti“. „Berliner Boersen-Zeitung“ meno: „Visa nuleimantis ir visam kam vadovaujantis išpūdis to fakto, kad maršalai, kurie Maskvoje ir Londone dar prieš savaitę kita pagarbū balsu buvo vadinami bolševikinio atsparumo pajėgu ramsčiais ir bolševikinės pergalės laidais, dinga tamsiuose Lublankos kalėjimo rūsiuose ar ki'ose GPU te'simo vie'ose, pasilieka galioi, yra lyg finalas karinei padėčiai ir galios atei'tyje“. Antraš. e „Stalino nevil'ies žygis“. „Deutsches Allgemeine Zeitung“ pas. ebe: „Tų įvykių akivaizdoje nešvengiamai pradėdi galvoti apie 1940 metų karo

žygį į Prancūziją, kai vietoj nelaimingojo vyriausio'o vado Gamellino prancūzų kariuomenės priešakje buvo pastalytas generolas Weygandas, tačiau bevil'iska padėtis tuo vis viena nebuvo išgelbėta. Ir Sukovas jau nebegali pakreipti likimo, kai jis jau nekrypo prie Leningrado“.

Japonijos parlamentas šaukiamas nenaprasto posėdžio

TOKIO. Visa spauda iškelia, kad būsimas nepaprastas parlamento posėdis yra vntingos reikšmės. „Tokio Niši Niši“ pranešauja, kad vyriausybė šiame posėdyje praneš, kaip vyksta derlybos su Jungtinėmis Valstybėmis ir parrašys tautos paramos. „Tokio Asahi Šimbun“ pabrėžia, kad vyriausybė, suaukdama parlamentą, nori tautai pademonstruoti savo pasiryžimą pasiekti tautinius tikslus o tai turės būti paskelbta vyriausybės pareiškimo forma.

abiejų japonų rūmų nariai pareiškė savo pasitenkinimą dėl nepaprasto parlamento posėdžio susaukimo ir pasižadėjo vienbalsiai pritariti būtinoms potvarkiams, kuriuos vyriausybė ras reikalo išleisti, ir tatau pat pasižadėjo imti's pozityvių žygių jiems įgyvendinti.

TOKIO. Japonų parlamentas lapkričio 15 d. šaukiamas penkių dienų nepaprastos sesijos.

ROMA. Nacionalsocialistų partijos užsienių organizacijos gaujeiteris Ernst Bohle šiandien atvyko į Romą, kur jis lankysis trumpą laiką.

TOKIO. Domei praneša, kad

Mainais už pagalbą Anglijai Vašingtonas reikalauja didelių dalykų

Londone ir Vašingtone rengiami svarbūs susitarimai

NEW YORKAS. Jau seniai matomas Vašingtono siekimus užvaldyti pasaulio rinkas, perimant britų eksporto rinkas, žaliavų kontrolę ir britų eksporto atramos bazę, pirmą kartą pripažįsta savaitraštis „News Week“. Pasak „News Week“, Vašingtone ir Londone rengiami svarbūs susitarimai. Mainais už tęsiamą toliau paskolinimo ir išnuomojimo pagalbą Anglijai, be kitko, turi Jungtinės Valstybės perleisti teisę naudotis britų atramos bazėmis visame pasaulyje, jei Va-

šingtonas tatau laikytų svarbiu dalyku. Toliau reikalaujama panaikinti Ottavos palankumo sistemą ir teisiniu atžvilgiu Jungtinių Valstijų eksportą pasaulinėje rinkoje sulyginti su britų eksportu. Be to, turi būti panaikinta britų monopolinė teisė svarbioms žaliavoms, kaip kaučiukui ir cinui, ir turi būti garantuotas Jungtinių Valstijų dalyvavimas britų žaliavų kontrolėje. Ryžium su tuo „News Week“ paaiškina, kad Vašingtonas tą susitarimą laikas pirmuoju žingsniu į amerikiečių

vadovavimą pasauliniam ūkiui pokariniu metu. Baigdamas, „News Week“ konstatuoja, kad Rooseveltas tą pokario pasaulinę programą parengti pavedęs daugeliui įstaigų ir planavimo žinybų.

ŠIURPAS IMA BEKLAUSANT TOKIŲ PAREIŠKIMŲ

NEW YORKAS. Associated Press žiniomis iš Londono, Canterbury arkivyskupas pasisakė lordų rūmuose už pagalbą tiekiamą Sovietų Sąjungai. Jis pareiškė,

kė, kad „komunizme yra tam tikrų principų, kuriuos galima suderinti su krikščionyste. Anglai yra raudonosios armijos ir sovietų tautos draugai kovoje prieš Vokietiją“.

PARYŽIUS. Laikraščio „Matin“ specialus korespondentas praneša iš Vichy, kad tautinės tarybos konstitucijos komisija didelę balsų daugumą atmetė vieno savo nario pasiūlymą naująją Prancūzijos valstybės formą nustatyti respublika.

Kas yra?

Ištisus metus siautėjo šiame krašte bolševizmas, ištisus metus jo pareigūnai čia plėšė ir žudė. Šios „santvarkos“ padarinys buvo — skurdas ir nevilintis gyventojų tarpe. Kiekvienas mūsų kasdien patį galėjo matyti, kas buvo mūsų krašte tie sovietų režimo vadai. Tai buvo žydai. Kiek šeimų apverčia šiandien savo tėvą, motiną, vyrą, savo brolius, vaikus! Tie nelaimingieji buvo dažnai gyvuliškiausiu ir žiauriausiu būdu nužudyti. Kiekvienam mūsų dar tebešovė prieš akis šiurpūs vaizdai. Būdėiai mums pažįstami: tai buvo žydai.

Kas šiandien yra? Dar neužsivėrė kad ir mažiausios žaidzos, o jau kai kurie nuovokos nustoję žmonės, atrodo, užmiršo, kas įvyko mažiau negu prieš metus. Kai kuriose krautuose tenka matyti, kaip geltonžvaigždžiai žydai stumiasi prie pardavėjų, o šie ko skubiausiai stengiasi patenkinti tų „gerbiamųjų klientų“ norus. Gatvėmis matai žygiuojant virtines belaisvių, kurie dar prieš ne daugelį dienų kovojo klastinčiausiu ir niekščingiausiu būdu. Tiesis ne tik brutaliems, bet stačiai iškrypusių instinktų žmonėms dabar atimtas galimumas blaurliai tyčiotis sužeistais kareiviais. Trką gi? Savo akimis netiki: atsidranda — ir nemaža — žmonių, kurie pribėgę prie tokios žygiuojančios belaisvių voros, kaip oia jiems maista ir rūkalus. Kai juos sugauna, jie teisinasi, kad, girdi, ir čia esą žmonės.

Ar iki 1941 m. birželio 22 d. kas nors klausė, ar čia žmonės? Kas rodė kokių nors žmoniškumo jausmų mušamiems ir iki mirties kankinamiems žmonėms? Tokių jausmų nerodė nei bolševikai, nei jų vadai — žydai. Koktu ir negarbinga, jai šiandien kas nors padeda tiems nežmoniškais „individams. Reikia jau bent atsižvelgti į nužudytuosius, į jų gimines. Nes šaip jų mirtis bus likusi be prasmės. Kiekvienas nadorus žmogus, turis šiek tiek savigarbos, negali ir neturi toleruoti, kad vyktų tokie dalykai su bolševikais belaisviais ir su ghetto žydais. Kas padeda žydams ir belaisviams, reiškia su jais savo solidarumą — atitinkamai bus ir traktuojamas. Šitain elgdamas's, jis pastato save už bendruomenės ribų, nes šiandien vadovaujama si šūdu: mes arba jie!

Nuo karo su bolševikais pradžios sunaikinta 260 sovietų divizijų

BERLIN. DNB iš karinių štuoksnių patyrė, jog per tikslus tyrinėjimus nustatyta, kad nuo birželio 22 d. iki rugsėjo mėnesio pabaigos buvo sunaikinta daugiau negu 260 sovietų divizijų. Tu divizijų dalis buvo visiškai sutrinta, paimta į nelaisvę ar tain smarkiai sumušta, kad iš jų liko tik nedidelė suskaldyti likučiai. Be to, daug sovietų divizijų neteko daugiau negu 50% savo karinio pajėgumo. Daugiau kaip 260 divizijų, jų tarpe 226 šaulių divizijų, 40 šarvuotų divizijų ir daugelio kitų vienetų sunaikinimas sovietams reškia kelių milijonų kareivių netekimą. Iš tu kareivių tik dalis pateko į vokiečių nelaisvę. 260 divizijų su jų karo reikmenimis sumušimas reškia ne tik rengusios pulti Reicha ir Europą sovietų armijos sumušimą, bet, be to dar, ir už pirmo fronto buvusių antros ir trečios karo pajėgų bazu sumušimą. Vokiečių karo patėgos galutinai pašalino bolševikšką pavojų Europai.

Ko anai nori iš Airijos?

NEW YORKAS. Atrių pasiuntinys Vašingtone Brennans kataliku saviraštyje „America“ rašo: 90% atrių tautos yra nusistatę prieš Airijos įvėlimą į karą. Jokia vyriausybė, rašo Brennans, kuri nuo šios krypties nutolę, negalėtų išsilaikyti nė vienos paros. Bet koks mėginimas perleisti Airijos uostas prieš pilietinio karo ir prie aviru Airijos miestų sunaikinimo. Toliau Brennans nurodo, kad Airijos uostai nėra labai vertingi, kaip britų laivyno bazės, o tik kaip laivams sustoti vietas, kurių sustiprinimas trukėtų ilgesnį laiką. „Airiai, baigia Brennans, yra įsitikinę, jog leiskama ne tiek jų laivyno bazių, kiek jų dalyvavimo kare dėl psichologinės ir moralinės įtakos, kuria toks dalyvavimas turėtų. Atsižvelgiant į karčius psichologinio karo patyrimus, airiai dėl šio karo idealų yra labai skeptiškai nusiteikę“.

JAPONAI LAUKIA ROOSEVELTO PASISAKYMO

TOKIO. Japonų vyriausybės atstovas pranešė, kad Vašingtone iš japonų pusės buvo išaiškinti visi japonų politikos punktai. Dabar Hullis ir Rooseveltas turį iš savo pusės dėl to pasisakyti.

Pulkininkas J. Petraitis

Kaip jie mus sušaudė

49

Išgirdome, kad kai kurias kameras pradėjo laužti ir kapoti taip, kaip mus iš Kauno kalėjimo išveždami laužė. Ir mūsų kameros duris atrakino, liepė tuojau visiems apsirengti ir vėl uždare. Staiga sukilę apgrąbomis patamsyje šiaip taip apsirengėme. Su nuogaisiais turėjome kokiais nors škarmlais pasidalinti. Pagaliau atsidarė mūsų kameros durys, mus išvedė iš kameros ir vedė tamsiais koridoriais ir laiptais žemyn į kiemą. Kieme mus išrikiavo eilėmis po keturius. Iš abiejų pusių stovėjo šautuvais ginkluoti enkavedistai.

Į ČERVENĘ

Išrikiavę mus kieme eilėmis po keturis išvedė per sugriautą koridorių į gatvę, kur jau stovėjo labai ilga žmonių vora — vyrų ir moterų. Toje voroje ir mus pastatė. Iš kalėjimo vis dar varė ir varė per sugriautą koridorių naujus žmones. Stebėjomės, kaip galėjo tiek daug žmonių sutilpti viename kalėjime. Mūsų apskaičiavimu, jų galėjo būti apie šešetas tūkstančių. Daugiausia, matyti, buvo kriminalinių nusikaltėlių, ypač jaunimo — penkiolikos aš-

Fiurerio ir maršalo Petaino susitikimo metinės

Ši įvyki minėdama, prancūzų spauda ragina savo tautiečius bendradarbiauti su Vokietija naujoje Europoje

PARYŽIUS. Susitikimo, įvykusio Montoire, tarp Fiurerio ir maršalo Petaino, metinių sukaktuvių proga Paryžiaus laikraščiai savo komentaruose nurodo į prieš metus lauktas viltis ir pasisako už ten nustatytos politikos tęsimą. Be to, šios metinės sukaktuvės yra vokiečių karinių pajėgų narių Nantes ir Bordeaux nužudymų išpūdyje. Laikraštis „Petit Parisien“ rašo, kad pagėdaujama, jog šios sukaktuvės dėl prancūzų savanorių kovos greta vokiečių pajėgų prieš bolševizmą būtų simbolingos. Tai būtų geriausias pagrindas abiejų tautų susitaikymui. Kodėl ši diena naujuoju atentatu prieš vokiečių karininką turėtų būti užtemdyta? Anglija ir Rusija, kurios karo laukuose sumuštos ir išvytos iš Europos, nori užnuodyti vokiečių prancūzų atmosferą. Marksistai ir kapitalistai susijungė šiame kruvinaame samokse. Laikraštis „La France au Travail“ pastebi, kad prieš metus maršalas Petainas ir Pierre Lavalis užbaigė tragišką abiejų tautų kovą. Tačiau Anglija savo sapne nenori atsižadėti matyti nevieną Europą. Todėl prieš vokiečių karių žudymo, Prancūzi-

ja pamatė, kaip vakarykštis nu-galėtojas ištiesė jai ranką, o šiandien mato, kad buvęs sąjungininkas nori įstumti į nelaimę ir sunaikinimą. Tačiau Anglijos nusikaltimas neturi kliudyti vokiečių prancūzų suartėjimo.

PALAI DOTAS NANTES KOMENDANTAS

PARYŽIUS. X. 24. Šiandien Nantes mieste, dalyvaujant daugeliui vokiečių ir prancūzų valdžios organų atstovų, vokiečių kareivių kapuose buvo palaidotas pulkininkas leitenantas Hotzas. Maršalui Petainui atstovavo Žemutinės Loire prefektas ir jo vardu padėjo vainiką ant karsto. Gatvėse tylėdama susirinko didelė žmonių minia. Savo atsiveikimo kalboje vietinis komendantas pabrėžė, kad pulkininkas leitenantas Hotzas nuolat parodė didžiausią nuoširdumą ir visų sunkumų supratimą ir buvo įsitikinęs susipratimo reikalingumu naujoje Europoje, ir tuo būdu jis geriausiai bendradarbiavo su prancūzų valdžios organais. Žmogžudystės kurstytojai, pareiškė vietinis komendantas, yra išdavikai. Jie ne-

driso atvirai pulti prieš, bet pasamdė samdinius. Kadangi tikrieji kaltininkai yra nesurasti, tai jų vietoje atsakys tie, kurie, Anglijos ir Maskvos pasamdyti, varo savo nusikalstamą veiklą Prancūzijoje. Atsakingumas krinta taip pat ir tiems, kaip pabrėžė komendantas baigdamas, kurie tiki, kad šio nusikaltimo atžvilgiu galima likti tyliems ir neveikliems.

BORDEAUX MIESTE NUŽUDYTAS VOKIEČIŲ KARYS

PARYŽIUS. Paryžiaus spaudoje šiandien paskelbtas Prancūzijos karinių pajėgų viršininko pranešimas, kuriame nurodoma, kad kitą dieną po nusikaltimo, padaryto Nantes mieste, buvo iš pasaly nušautas vienas vokiečių karys Bordeaux mieste. Kaltininkai pabėgo. Nantes miesto nusikaltėliai taip pat dar nesugauti. Vykdamt represalijas dėl šio naujo nusikaltimo, — sakoma pranešime — vėl įsakyta sušaudyti 50 įkaitų. Jei iki spalio 26 d. kaltininkai nebus sugauti, bus sušaudyta dar 50 įkaitų. Už kaltininkų nurodymą paskirta 15 milijonų frankų premija.

Karo kurstytojas Nr. 2

Respublikonų vadas Wilkie nori pralenkti Rooseveltą

NEW YORKAS. Wilkie atsisaukimas į respublikonus, kuriuos jis ragino pasimti užsienų politikos vadovybę ir veikliau imtis veikti pagal Anglijai, negu tai daro Rooseveltas, kuriam Wilkie prikišo „neatsakingą dėsima“, abiejose Jungtinių Valstybių politinėse partijose sukėlė nusistebėjimą. Vadinamoji „sena respublikonų gvardija“, kuri politiniu atžvilgiu yra griežtai priešinga Rooseveltui, nenori Wilkie, kurio trumpas ir nesėkmingas vadovavimas respublikonų partijai, senųjų respublikonų nuomone, neparodė jį turint vado kvalifikaciją, leisti verstį save plačiai remti Roosevelto karo politiką. Iš antros pusės, Wilkie remia intervencijos šalininkai respublikonai politikai ir žurnalistai. Atrodo, jog nėra negalimas respublikonų partijos skillimas.

Demokratų partijoje dabartinis staigus Wilkie prasižėmimas taip pat sukėlė nepasitenkinimą. Pirmiausia, jis tuo būdu trukdo Roosevelto taktiką, o, antra vertus, kyla tokia problema: arba pagal

Wilkie pagėdavimą neutralumo įstatymas bus visiškai atšauktas, ir tuomet Wilkie išsūmsias prezidentą iš vadovavimo užsienų politikai, arba jo pasiūlymas bus atmes-tas. Šiuo atveju intervencijos šalininkai, o tuo pačiu ir Rooseveltas, neteks didelės dalies savo įtakos Jungtinių Valstybių gyventojams.

Rooseveltas ryšium su tuo vakar per savo spaudos šefa Early nurodė, kad jis (Rooseveltas) jau spalio 9 d. pasilėgęs peržiūrėti neutra-

lumo įstatymą, visų pirma, norėdamas atšaukti tuos nuostatus, kuriuos Jungtinių Valstybių laivams buvo draudžiama plaukti į karines zonas ir į karo uostas. Wilkie reikalavimas prašoka ir tai. Nors iš esmės, jis nenori pasiekti nieko kito, kaip tai, ką Rooseveltas dabar apibūdina kaip savo pagėdavimą, vis dėlto, visiškai neutralumo įstatymo panaikinimas turėtų daug stipresnį psichologinį veikimą, negu liko jo revizija.

Dr. Funkas išvyko iš Italijos

ROMA. X. 23. Vakar pasibaigė Reicho ūkio ministerio dr. Funko lankymasis Italijoje. Daug dienų jam lankantis Romoje, Reicho ministeris Funkas ir Italijos užsieninių prekybos ir devizų ministeris Riccardis, kurio svečias buvo dr. Funkas, nuodugniai apsvaistė visus klausimus, interesuojančius abiejų kraštų tautos ūkį. Ypač jie apsvaistė tas problemas, kurias su-

kella ūkinėje srityje bendras abiejų sąjunginių tautų karo vedimas. Abu ministeriai galėjo konstatuoti, kad pulkiai funkcionuoja ūkinis Vokietijos ir Italijos bendradarbiavimas, pagrįstas abiejų kraštų vyriausybės susitarimo keliu nustatytais principais, ir kad ašies valstybių ūkinis frontas yra toks pat tvirtas, kaip ir karinis frontas.

Žinios iš Rytų fronto

BERLIN. X. 24. DNB žiniomis iš karinių štuoksnių, stiprūs vokiečių oro pajėgų junginiai ir spalio 23 d. toliau sėkmingai puolė sovietų įtvirtinimus Rytų fronto pietinėje dalyje. Visų kalibrų bombos nataikė ir sovietų pozicijas ir sukėlė didelius sunaikinimus. Bolševikai per nepailestamus vokiečių lakūnų puolimus taip pat ir šioje Rytų fronto dalyje turėjo sunkių nuostolių žmonėmis ir karo pabūklais. Vokiečių naikintuvai, kurie lydėjo kovos ir smūgamuosius kovos lėktuvus, per oro kovas šioje karo srityje numušė 31 sovietų naikintuvą.

Vidurinėje Rytų fronto dalyje vokiečių oro puolimai ypač plačiu mastu buvo nukreipti į paruoštus sovietų šarvuotus ir kariuomenės dalis. Puolimai dažnai vyko taip netikėtai, kad šarvuotai, taip pat kariuomenės masės neturėjo nė mažiausios progos išsisklaidyti. Į tirštus žmonių telkinis su baisia jėga krito sunkiosios bombos.

Tiktai vienoje kovų srityje vokiečių smūgiamieji kovos lėktuvai sunaikino 27 sovietų šarvuotus, vieną bateriją ir 150 autovežimius. Be to, kovos lėktuvai, pildami į frontą einančias geležinkelio linijas, sunaikino 21 garvežį ir 18 pakrautu traukinių. Vokiečių lakūnai galėjo stebėti, kaip buvo subombarduoti traukiniai, geležinkelio pylimai, ir juose užstusius gaisrus.

Dieną vokiečių oro pajėgų junginiai puolė ir apmetė visų kalibrų bombomis Maskvą. Karinių požūrių svarbiuose įrengimuose kilo gaisrai.

BERLIN. X. 24. Vokiečių kariuomenės sunkioji artilerija spalio 23 d. sėkmingai apšaudė Leningrado uosto ir prie Kronštado karinius taikinius. Buvo pastebėta daug pataikymų. Puolant laivus Juodojoje jūroje vokiečių kovos lėktuvai nusunkindino vieną 6.000 tonų sovietų laivą.

BERLIN. X. 24. Spalio 23 d. vieno vokiečių priešakinio dalinio, slenkančio į Maskvą, pirmieji šarvuotai susidūrė su stipresnėmis sovietų šarvuotomis pajėgomis, kurios viename miškiniame slėnyje buvo pasitrausios puolimui. Iš apylinkės aukštumų vokiečių tankai smarkiu greičiu puolė sovietų tankus ir apsupo juos. Per susidūrimą trūko grandinės, kiti tankai apvirto ir pradėjo degti.

VASINGTONAS. 59 balsais prieš 13 senatas patvirtino Roosevelto reikalaujamus 5.985 milijardus dolerių toliau finansuoti pagalbos Anglijai įstatymą. Įstatymo projektas bus dabar vėl patiektas parlamentui.

tuoniolikos metų berniukų ir mergaičių, nors labai daug buvo ir pagyvenusių žmonių. Daugiausia buvo baltgudžių, lenkų ir šiek tiek jaunų žydukų. Tarp jų labai daug buvo matyti uniformotų raudonosios armijos karių — daugiausia buvusių „politrukų“ ir „komandirų“. Nors ir mes, iš Kauno kalėjimo atgabentieji kaliniai, labai biauriai atrodėm, bet Minsko kalėjimo kaliniai, palyginus su mumis, nepaprasti skurdžiai: basi ir labai nudrįsę. Iš abiejų pusių mūsų voros stovėjo šautuvus atstačiusių į mus, per du tris žingsnius vienas nuo kito, enkavedistų eilė.

Nors naktis, palyginti, buvo gan tamsi, bet gatvės visose pusėse dar tebeliepsnojančių gaisrų pakankamai buvo apšviestos. Baisus vaizdas. Vienos tik dienos smarkaus bombardavimo rezultatas — visas miestas, kuris buvo šimtmečiais statomas, su keliais šimtais tūkstančių gyventojų sugriuvo ir liepsnose paskendo. Mieste nieko gyvo nematyti ir negirdėti, tik mūsų didžiulė kalinių vora ir enkavedistai stovi, kurie be jokios paliovos kažin ką šaudė ir šaudė. Vėliau ir mes pamatėm, ką jie šaudė. Mat, minskiečiai kaliniai, labai rizikuodami savo gyvybe, prašokdami pro enkavedistų tarpus, bėga į jiems gerai pažįstamų gatvių užkampius ir slepiasi sugriautų namų griuvėsiuose. Kai kuriems jų pavyksta ir pasprukti, bet daugelis jų lieka gatvės pakrastyje prie tų pačių griuvėsių gulėti. Kuriems pavyksta pabėgti, enkavedistai jų nesiveja, tik šautuvų šūviais juos palydi ir užtenka. Mūsų kapitonas Stasys taip pat buvo sumanęs pabėgti, bet aš jį atkalbėjau, kad to nedarytų, nes per daug jau rizikinga.

Ten kažkur labai toli vakaruose girdėti duslūs artilerijos šūviai ir nuolat švysčioja didžiuliai šviesos pliupsniai.

— Jonai, kaip tu manai, ką jie su mumis mano dabar daryti? — klausia manęs greta su manim stovįs pulkininkas G. — Kodėl negali jie mus kalėjime palikti?

— Velniai juos žino! Gal jie mano mus įkai-tais paimti, — atsakiau jam.

— Tuč tuojau meskit žemėn visus savo daiktus! Mesk tą ryšulį, kam jį tempi? Meskit paltus žemėn, jums jie nebus reikalingi! — Šūkauja enkavedistai.

Pradėjo žmonės mėtyti, kas ką turėjo rankose: ryšulius, terbukus, paltus, dubenėlius, puodukus — tik barška, skamba visoje gatvėje. Ar irgi tėsčiau į grindinį dubenėlį, kurį dėl viso ko buvau su savim paėmęs.

— Tamsta vyresnysis, ar ir švarkus reikia nusivilkiti? — paklausė Aleksas A-tis. Enkavedistas jam nieko neatsakė.

— Ar tu jau visai pamišai? Nustok kvailia-ves! Tu dar, Aleksi, Kaune būdamas kameroje nesąmones mums kalbėjai, — sudraudė A. A-tį pulk. G.

— Iš tikrųjų, Jonai, čia jie, matyti, ką nors nepaprasto sumanė. Kam jie reikalauja, kad mes viską pamestume. Nejaugi čia kur nors tuose mieste griuvėsiuose mus sušaudys? O gal ves kur nors mums į upę ir, nuvarę visus, prigrįdys, — teiraujasi manęs pulk. G. — Tik, Jonai, mudu nepasimeskime, būkime krūvoj.

(B. d.)

LITERATŪROS BARAI

Lietuviško peizažo meisteris - jubilatas

Dvigubos dail. Ant. Žmuidzinavičius sukaktuvės

Nei karo viesulai, nei pergyventi slauso metal nepajėgė išmušti teptuko... tikro menininko rankų, nepajėgė užgniaužti kūrybingos širdies polekį. Tas teptukas vėl sumaniose dailininko rankose, ir vėl vienas po kito gimsta nauji paveikslai, — tokios mintys atėjo į galvą, į žengus į gražią ir jaukią dail. Ant. Žmuidzinavičiaus-Zemaitės atelje. Visos sienos nukabinėtos naujais paveikslais, nemaža kity pradėta. Vis tai daugiausia Lietuvos peizažai. Tarp jų kaba ir keletas portretų bei gražiai menininke sukurtų kasdieninės aplinkos gyvenimo vaizdų. Kampe sukrauta krūva albumų, kur sudėtos paveikslų foto nuotraukos, nes daugumas tų paveikslų yra plačiai pasklidę po pasaulį. Toj savo atelje rūpestingai trūšia pats dailininkas. Nieko nebūtų nuostabaus, jei toks darbo entuziastas, toks produktyvus kūrėjas būtų koks jaunuolis, bet čia žilagalvis vyras, kurio 65 m. amžiaus ir 40 metų dailės srityje sukaktuvės dabar minimi. Daugelis tokio amžiaus sulaukę nuleidžia rankas, pradėda „karštinčius“ gyvenimą, to kaip tik negalima pasakyti apie dail. A. Žmuidzinavičių. Atrodo, kad jo pečių nėra kiek neslegia nei ligo amžiaus, nei kūrybinio darbo našta. Jis tebėra tiek fiziškai, tiek dvasiškai, jaunas. O juk iki šiolei dail. Ant. Žmuidzinavičius yra sukūręs daugiau negu 1500 įvairiausių paveikslų, kurių daugumas dideli, nemaža laiko pareikalavę darbai. Dabar jie plačiai išsklidę po pasaulį: daug jų yra mūsų muziejuose ir mėsėjų rinklinuose, bet nemaža ir užsieniuose: Amerikoje, Vokietijoje, Prancūzijoje, buv. Lenkijoje, Švedijoje, o vienas atsėdūrė net tolimojoje Japonijoje. Taigi, dail. Ant. Žmuidzinavičius kasmet vidutiniškai nutapydavo maždaug po 35 paveikslus, o kur dar kiti jo darbai įvairiose organizacijose, ypač Lietuvos Šaulių sąjungoje. Jis yra vienas produktyviausių mūsų dailininkų.

Mūsų jubilatas dail. Žmuidzinavičius yra gimęs 1876 m. spalio mėn. gražiojoje Dzūkijoje, Seirijų miestely. Dėl to gal jis ir yra taip pamėgęs mūsų gamtovaizdžius, o ypač Dzūkijos „palmas“ — lieknasias Lietuvos miškų pušis. Jo tėvai buvo ūkininkai, ir jaunam Ant. Žmuidzinavičiui teko nemaža pavargti, kol jis galėjo baigti savo pasirinktąją mokslo sritį — tapybos studijas. Tapyti jis mokėsi Varšuvoje, Vokietijoje ir Prancūzijoje. 1901 m. jis pirmą kartą savo kūrinius išstatė vienoje Varšuvos parodoje. Nuo to laiko jis yra dalyvavęs daugybėje parodų.

Ant. Žmuidzinavičiui mokantis, betuvis menininkai buvo išsiskleidę po visą plačiąją Rusiją ir Vak. Europą. Be to, ir tų menininkų buvo ne per daugiaus. Tarp paakių Lietuvos menininkų beveik nebūdavo jokio kontakto. Dar Paryžiuje bestudijodamas, Ant. Žmuidzinavičius pasiryžo suburti juos į krūva, išleisti draugiją ir surengti pirmąją Lietuvos dailės parodą. 1906 m. jam grįžus iš Paryžiaus į Vilnių ir buvo pradėtas tas pasiryžimas vykdyti. Tuojuo buvo sudarytas Parodos komitetas, į kurį lėgė žymiausi Lietuvos veikėjai su dr. J. Basanavičiumi priekakyje. Ta Pirmoji Lietuvos dailės paroda Vilniuje buvo atidaryta 1906 m. pabaigoje, per Kalėdas, ir susilaukė didžiausio pasisekimo. Joje dalyvavo 25 dailininkai, kurie išdrįso pasakyti esą lietuviai. Parodos pažūrėti buvo atvykusios Lietuvos ekskursijos net iš Petrapiilio, Maskvos, Rostovo prie D. ir kitų vietų. Už tai lenkai tyčiojos iš jos ir puolė Lietuvius už separatizmą. Per tą parodą buvo įsitikinta, kad Lietuvos meno jėgos yra stiprios, kad jos daug yra sukurusios ir kad susiorganizavę galėtų dar daugiau nuveikti. Tai ir buvo akstinas 1907 m. Vilniuje išleisti Lietuvos dailės draugiją, kurios iniciatorius buvo tas pats A. Žmuidzinavičius. Be jo steigėjų dar buvo: M. K. Ciurlionis, P. Rimša, J. Vileišis, M. Putvinskis, S. Gimbutaitė ir kt. Toji draugija subūrė Lietuvos menininkus ir daug kitos inteligentijos. Tai buvo daugiau visuomeninė organizacija, turėjusi tikslą ne tik remti Lietuvos menininkus, rengti parodas bei skleisti meno kultūrą, bet ir rinkti ir rūpintis Lietuvos liaudies kūrinių. Buvo išgelbėta nuo pražūties daug vertingų liaudies meno dirbinių: statulų, juostų, audimų ir kt. Visi šie daiktai dabar yra Kauno Ciurlionis galerijoje. Be to, draugija iki Didžiojo karo surengė net aštuonias Lietuvos dailės parodas Vilniuje, dvi Kaune ir vieną Rygoje. Mirus M. K. Ciurlioniui, draugija surinko jo kūrinius, kurie tuo būdu išliko iki mūsų dienų. Tos draugijos pirmininkas ilga laiką buvo dail. Ant. Žmuidzinavičius. Be to, Lietuviu

Dail. A. Žmuidzinavičius savo atelje

dailės draugija kartu su Lietuvos Mokslo draugija buvo nutarusios Vilniuje pastatyti didžiulius Tautos namus. Buvo pradėta plati aukų rinkimo akcija. Tiems namams — tautos židinui — kur būtų turėjęs koncentruotis viso mokslinio ir meninio Lietuvos darbo centras, kur būtų turėję būti Lietuvos Mokslo draugijos ir Lietuvos dailės draugijų rinkiniai, melai pritarė ir gausiai aukojo visi lietuviai, ypač duosnūs buvo Amerikos lietuviai. Tie namai tikrai būtų buvę pastatyti, jei nebūtų užklupęs Didysis karas, kuris suardė visus planus.

Didžiojo karo metu vokiečiams užėmus Lietuvą, Ant. Žmuidzinavičius į Rusiją nebėgo, bet liko gyventi Vilniuje. Vokiečių valdžia jį paskyrė įsteigtos vadinamosios „Arbeitsstube“ vedėju, kur 30 mergaičių audė lietuviškas juostas, kilimus, mezgė gražias pirštines, populiariaudamas mūsų liaudies meną. Be to, A. Žmuidzinavičius daug prisidėjo vienam vokiečių laikraščiui išleisti gražiai suredaguotą ir objektyviai parašytą didžiulį leidinį, vadinamąjį „Das Litauische Buch“.

Pasibaigus karui, 1919 m. lenkams Vilnių užėmus, A. Žmuidzinavičius, jų persekiojamas, turėjo persikelti į Kauną. Čia jis buvo paskirtas Švietimo ministerijos dailės departamento direktoriumi. Jis sudarė pirmuosius teatro, meno mokyklos, muziejų organizavimo projektus, bet finansiniai sunkumai ir kovos už Lietuvos laisvę laikinai buvo sukludę šiuos planus įgyvendinti.

A. Žmuidzinavičius kartu su Vl. Putvinskiu pirmieji Lietuvos Šaulių Sąjungos organizatoriai. A. Žmuidzinavičius dalyvavo ir kovose su lenkais, kurių metu ties Varėna buvo patekęs į lenkų nelaisvę, bet laimingai paspruko.

1920 m. įsteigtus Meno kūrėjų draugijas, Ant. Žmuidzinavičius suorganizavo pirmąją meno parodą Nepriklausomoje Lietuvoje. O 1922 m. Lietuvos Šaulių Sąjunga pasiuntė jį į Ameriką, kur jis Amerikos Lietuvos sąjūdį su Šaulių Sąjunga idėjomis ir tikslais. Amerikoje A. Žmuidzinavičius automobiliu apkeliovo

A. Žmuidzinavičius

J. Zemaitės portretas

15.000 km aplankydamas Amerikos nacionalinius parkus, Kalifornijos, Meksikos ir Arizonos tyrus. Iš tos kelionės A. Žmuidzinavičius yra nupiešęs nemaža paveikslų, gamtos etudų. Po tų kelionių A. Ž. surengė savo kūrinių parodas Vašingtone, Čikagoje ir Niujorke, kuriose turėjo didžiulio pasisekimo. Grįžęs Lietuvon, buvo paskirtas meno mokyklos lektoriumi, kur dirbo iki bolševikų invazijos.

Be to, A. Ž. visą laiką buvo aktyvus visuomeninio darbo dalyvis. Nuo 1926 iki 1936 m. jis buvo Šaulių Sąjungos vadovybės narys, o nuo 1929 m. iki 1934 m. šios sąjungos pirmininkas. Atėjęs jubiliejiniais 1930 m., jis aktyviai dirba Vytauto Didžiojo sukaktį paminėti komitete ir Vyt. Didž. Muziejaus statybos komisijoje. Taip pat jis ilgą laiką buvo Kauno miesto tarybos narys.

1936 m., minint 60 metų amžiaus sukaktį, buvo surengęs didžiulę savo kūrinių apžvalginę parodą, kurioje išstatė net 420 paveikslų. Toj parodoj buvo pavaizduoti vis jo kūrybos periodas. Tuomet Spaudos Fondas pasiryžo išleisti gražų jo kūrinių spalvotų reprodukcijų albumą, kad

mūsų visuomenė galėtų dar plačiau susipažinti su savųjų dailininkų kūriniais. Tačiau dėl įvairių priežasčių išleidimas vis sustrukdė ir to albumo net iki šiolei neturime. Reiktu, kad tuo reikalu susidomėtų dabartinė Valstybinė leidykla, juo labiau, kad ir visos klišės yra pagamintos. Te reikia tik popierio.

Kalbant apie A. Ž. kūrybą, reikia pabrėžti, kad jis yra žymiausias mūsų peizažistas. Lietuviškas peizažas: upės, ežerai, miškai, jūra yra svarbiausias jo kūrybos motyvas. Jis nesusižavėjo naujomis meno kryptimis, neieškojo jokių lauzytų meno formų, dėl to jis ir išliko mūsų plačiosios visuomenės suprantamas ir branginamas. Jo sveikas realizmas yra artimas ir mielas lietuviui širdžiai. Be gausybės iš visų Lietuvos kampų nupieštų peizažų, A. Ž. dar yra nutapęs nemaža portretų ir kompozicijų.

Šiuo metu jis piešia Dubysos gamtovaizdžių etudus, Kauno apylinkių ir kasdieninio gyvenimo vaizdus.

Energingas mūsų jubilatas dar tvirtai tebeleiko savo rankose teptuką, mes palinkėsime jam dar ilgai jį laikyti ir duoti mums naujų kūrinių.

D.

A. Žmuidzinavičius

Gražioji Lietuva

JULIUS KAUPAS

Nuotykiš

TRUMPŪTĖ NOVELĖ

Jis vis dar teberūkė. Mėlyni dūmai fantastiškai drakėsi ir svaidė šešėlius į sieną, nukabinėtą eile didžiulių berėmių paveikslų. Dūmai, rangydami lyg silbinai, užkliudydavo spalvomis nutaškūota palitra ir sukodavo: apie teptukus; kartais ištirpdavo pro didelį langą krintančioj saulės šviesoje. Už sienos buvo girdėti, kažkas sukiojo radiją. Buvo itin ramu.

Jasutis, patogiai atsirėmęs fotelyje, saulės nušviestu veidu ir vaikščio, kiek sumišusia šypsena, mažai tepriminė didįjį nuotykių leškotoją, pagarsėjusį donžuaniškom avantiūrom, kartais net beveik skandalingom istorijom.

Žiūrėjo į skrendantį ilgą voratinklį ir klausėsi „Bohemos“ popurį — staiga prasiveržusios iš užu sienos.

Tą dieną jis papasakojo keistą nuotyki, šviškai skirtingą nuo eilės avantiūrų, išpasakoj tarp šių keturių sienų, didžiuliais portretais ir mus bespokančių.

Jis pradėjo: — Tai buvo vienas tų paslaptingų, taip mano mėgiamų, vakarų. Pasistatęs apikaklę, tarsi jį galėtų mane apsaugoti nuo smulkaus ir įkyraus lietaus, klydau sliauram ir susiraužiusiom senamiesčio gatvėm. Buvau vienas tarp beskabantių ir visas puses praeivių, vis užkliudančių mane alkūne ir kartais atsiprašančių, vienas klajūnas, ką tik baigęs Meno Mokyklą, be cento kišenėje, su didžiuliais pasiryžimais širdy. Žarsčiau koja gelionų rudeninių lapų krūva, galvodamas,

kaip gera būti, pavyzdžiui, kad ir Njauroniu, galinčiu siusti savo kūrinius į didžiąją Paryžiaus parodą, kuri netrukus turėjo atsideryti.

Bet Njauronis man nepatiko. Perdaug buvau girdėjęs apie jį, kad būčiau galėjęs jį mėgti; o vis tik gerbiau jį ir jaučiausi daug menkesnis už jį. Jis puikiai tapė. Klydau vis tolyn šlapu šalgatviu, kartais perbrėsdamas pakrypusio žibinto sumestą šviesos ratą. Namai drėgnais raudonais kaminais mėtė išgastintus šešėlius skersai gatvės; išlindo ir mėnuo, išstrigęs tarp susipynusių topolio šakų.

Iš kažkur pasigirdo tyli muzika. Išiklausiau; tai buvo žinomas motyvas iš „Bohemos“. Buvau taip nuvargęs ir taip norėjęs užsimiršti. Šalimais pastebėjau nedidukus žalius varnelius, pravėriau juos ir ašidūriau erdviame kieme, prisrūvusiamie baltų mėnulio spindulių, pilname išilgai sugulusių šešėlių. Už tvoros pasėbėjau ir balta mūro siena, o joje mėlyna užuolaidos už iestą langą, pro kurį ir liejosi muzika. Aširėmiau į sieną ties mažu švytinčiu langiukėčiu ir stebėjaisi ties mano kojom lyg nubirusiais iš lango rausvais šviesos kvadratais.

Išgirdau vyrišką balsą už sienos: — ... pagaliau tiek to! Dar pasitikiu šiek tiek tuo jūsų dėde. Mergaičių nelauksiu, nėra kada — kaž, kada jos iš to dėdės parsibašys. Taigi, išvažiuoju — už 2 savaitių grįšiu. Tikiuosi, iki tada bus viskas sutvarkyta.

Tylus moters balsas kažka atskakė, ko negalima buvo nugirsti. Vyras vėl prabilo:

— Pagaliau — vis dėlto — už du mėnesius nemokėta. Aš nesu koks beširdis ir jūsų laukian nemetu, bet, supraskit pačios, tvarka to reikalauja. Ypač kai čia nori persikraustyti pusbroliu.

Dar keli žodžiai ir pokštelėjo uždaromos durys. Šaligatvio lapais nušlamėjo žingsniai.

Dabar man truputį juokinga — sena istorija, lyg iš kokio studentiško novelės, seniai nuvalkiota: apie žiaurų akmenkirdį šeimnininką ir seną na, kad ir našlę. Nesumokėta, be abejoj, nuoma, barnių žiūpeniai — visa tai taip žinoma ir paprasta.

Be man tada atrodė kitaip. Stebėjau mėlyną langą ir klausiausi vėl iš naujo nuskambančios „Bohemos“ arijos. Mąščiau, ilgai turbūt. Lapai vis krito ir apsnigo šakotą medžio šešėlį.

Išblaškė vėl per nubirusius lapus breną žingsniuokai. Sustoję ties pat varteliais.

— Ne, Maryt, tu pasakyk.

— Aš bijau. Ką mama pasakys? Trumpa pauza.

— E, dėdė blogas, negeras! Nešim pas jį daugiau, tiesa, Maryt?

— Ne, nešim. Ir pats dėdė neleis. Sakė, kad daugiau neateitumėm nieko prašyti.

Vėl pauza.

Iškišau galvą pro namo kampa ir pažvelgiau į gatvę.

Štai ką pastebėjau: dvi mergytės stovėjo po pageltusiu kaštonu, tarp išsibarsčiusių lapų, apšviestos žibinto šviesos pluošto. Jos negarsiai kalbėjosi.

Kaip žaibas trenkė stalgi mintis. Juk Njauronis dažnai skudavo iškyriom mergaitėm, rodosi, jo bro-

lio dukterim — man švystelėjo, kad kaip tik Njauronis turįs būti tas nedorasis dėdė, o jo dukterėčios gyvena čia. Tikrai to niekad nesužinojau ir dabar truputį šypsaisi iš tokio absurdiškai stalgaus nutarimo.

Mergytės tuo tarpu užlipo geležiniais laipteliais ir dingo duryse. Bet aš pamačiau ir daugiau ką! Vienos mergytės buvo raudonas paltukas ir balta kepuraitė.

Raudonas paltukas ir balta kepuraitė! Jau tą patį vakarą jų apibraižos atsirado ant mano drobės — ir taip puikiai skyrėsi nuo rudeniška geltono fono. Kelias dienas buvau kaip pamišęs. Mažai eėjau iš namų, vis tapiau ir tapiau — o taip puikiai eėjosi. Išvažiauvau lyg tuo Ciurlionis kūrėju, kalandū Dievo atvaizdą uoloje. Nors syki gyvenau pilnutiniu, pačiu gyvenisiu gyvenimu.

Paveikale išdygo pakrypęs žibintas ir pakibo raudonjančių lapų kekės. Už kelių dienų buvo balgia, pėšiny atrodė, neblogas, atsidūrė Paryžiuje ir išdidžiai kabėjo parodoje.

Dar eilė linojančių vakarų ir laukimo kupinų rytų, laimingos dienos klaidžiojimų, svajonių, tikėjimosi, kada fantazija susimaišos su tikrove, o kiekvienas žibintas tarsi linguoja galva, tau pritardamas.

Pagalčiau radau laikrašty: „... antrą premiją laimėjo dailininko (koks imponuojas man vardas!) Jasučio kūriny „Fantastiškas Vakaras“, ypač įdomus dviejų plėmų: raudono mergytės paltuko ir baltos kepuraitės išskyrimu iš maždaug vienodo fono...“

Taip. Tai daug ką pasakė. Tapau garsenybe skambiu vardu ir skambančia pinigais kišene — iš karto.

Stilistikos klausimais

KAZYS INCIURA

Balandžiai virš Gintaro kaimo

(Fragmentas)

Kas pasuks mūsų kaiman prie kryžkelės —
ras pastogę svetingą ir guolį.
Čia lelijos darželiuose ryškios,
pašalėlius — bijūnai puikuoliai.

Upės juosta vingiuoja padaržėmis —
pro kalnelį, pro girią nurimus.
Čia liūdna daina skrieja nevaržomai,
kai ties priebečiu rymo jaunimas.

Plaukia upė mūs kaimo pašonėje —
tai tyli, tai kovingai įniršusi.
Lauko kryžiai, bažnytkaimių bonės
atsispindi stikliniam paviršiuje.

Čia laivai atpūskuodavo sunkūs,
vežė grobį ir dovanas nuotakai,
bet, prie staklių ir grėblio prijunkus,
palikt Gintaro kaimą — nejuokas.

Narsūs vyrai lingavo nuo marių,
kėlės keltuvais, yrės laiveliais.
Karo vadui tad nuotaka tarė:
— Liksiu čia, kur toka lygumos žalios.

— Te tavieji piršliai nebejoja,
tegu kuriai tavi nebeskalija, —
pažadėjau vainiką artojui
šviečiant pilnačiai rūtų darželyje.

— Skrynios pilnos rietimų ir gintaro,
javo gubos man šviečia pašlaitėje,
obelėlė žiedais čia apkrinta...
Kam, o kam gi svetur man beiti? —

Ir iškėlė vestuvinį pokylį.
Tris dienas laužai degė kalniukuose.
Ir sugrižo piršliai susimokėliai,
be laimikio sugrižo apniukę.

Vis taip pat čia pavasario deivės
barstė žiedus iš lino prijuostės.
Čia pastogę atrado praeivis,
prašalaitis lankydavos guostis.

Vis taip pat čia atūždavo pūgos,
rūsčiai poringes sekdamo seniai, —
bet ir vėliai išgirdavo džiugūs
vyturėlių padangėję čirenant.

Augo ažuolas kaimo palaukėje
žydint sodams, perkūnijai siaučiant, —
augo sūnūs — tvirti geltonplaukiai,
valdė kirvį, ir žagrę, ir jaučius.

Yra sakoma, jei straiptis pradamas „Lietuva yra žemės ūkio kraštas“, tai reikia iš anksto suprasti, kad toks straiptis nieko naujo nežada. Kad Lietuva yra žemės ūkio kraštas, tai visų gerai žinoma. Tai ir turinio atžvilgiu ir stiliumi. Tas pats dalykas būtų, jei rašant stilistikos, stiliumi kaip kuriais klausimais, būtų kartojami žinomi pavyzdžiai. Betgi vieną dalyką tenka teigti, kad stilius yra susietas su atskira asmenybe. Kiekvienas rašas, turinys yra susietas su autoriumi, pagaliau su gyvenamu laiku. Kiekvienas laikas taip pat turi savo stilių, nes stilių kuria kultūra, mokslas, pažanga. Tačiau tai teigdam negalime užgindinti, kad stilius turi ir kai kurių bendrų ypatybių. Sakysime, raštinės formalinė kalba turi savo stilių. Toks stilius taip pat kinta pagal laiko raidą, tačiau formalinė pusė pasilieka beveik ta pati.

Beigi kitaip yra su grožiniu stiliumi, su tuo rašytojo galvavimo meniu arba tam tikra savo kūrybos interpretacija. Rašytojo stilius taip pat kinta pagal laiko ir kitas aplinkybes, bet rašytojo stilius visados pasilieka papuoštas asmenybės puošmenomis. Tiesa, kiekviena stilių laiko atžvilgiu visados galime pažinti, išskirti, tačiau tenka sukurti, kad klasiškojo autoriaus stilius, yra visiems laikams priimtinas. Kai kurie autoriai taip rašė, lyg jie būtų porai šimtų metų į priekį parašę, pvz. kai kurie Voltaire aprašymai, rodos, lyg būtų atspausdinti iš vakarykštės periodikos laikraščių. Tačiau kai, kad ir to paties Voltaire rašai, yra savitas laiko stilius atvaizdas.

Jau ne kartą buvo kelias klausimas, kad rūpinantis grožinės literatūros vertinimas, reikia rūpintis ir autoriaus stiliaus išaiškinimu. Vertėjams reikia stengtis visą vertimą taip interpretuoti, kaip pats autorius interpretavo, paliekant net ir sintaksinę konstrukciją, nes pvz. čia kyla klausimas ar išversti ilgais, periodiniais sakiniais, kaip autorius buvo parašęs, ar šlandien tenkinis trumpesniais sakiniais. Netenka kalbėti, kad čia yra

Bet buvo ir daugiau kas. Jaučiausi tarsi didis gyvenimo kūrėjas, naujo pasaulio a'radėjas.

Ba'isai nekenčiu yisokū neva tai „gailėsingųjų samariečių“, kurie tikrumoje — tik baisūs egoistai. Bet reikėtų pamatyti, kaip sumišęs aš sumokėjau mergučių buto nuomą. Dar neatsimenu, ko joms nusiūčiau, nėra ko nė skaičiuoti, atrodyt beveik, kad stengiuosi pasigirti — ir sugriaušiu visą tavo romantiką.

Zinau, kad išleidau tokiu būdu nemažą dalį pinigų, bet, pagaliau, tai ir buvo vieninteliai vertingai sunaudoti mano pinigai.

Ne'rukus gavau Nauronio kvietimą į jo vardadienį — o, kokia didelė man atrodė ta garbė!

Gal be reikalo. Tuoj prasidėjo gyvenimas pilnas rausvo vyno ir moterų, dabar galutinai įkryjusių, gyvenimas, ai'rodo, gana gražus, bet vis tikta' šlamštas, neatsitojas nė šimtosios dalies krentančių lapų šlamesio, pilno vil'ies laukimo, vis naujo gyvenimo atradinėjimo.

Siaubingiausia, kad visa tai žinau, bet nė kiek nesigalioju. Perdaug esu sugėdęs ir atbukęs.

Dažnai „Bohemos“ muziką išgirdęs, įgydavau naujų jėgų sūkurį ir kibdavau į kūrybą, kūrybą ne vien drobėj, bet ir gyvenime. (Pagaliau, ko gi iš mūsų visų tikimasi, jei ne gyvenimo kūrime?). Dabar, deja, sustingau, kaip tas Čiurlionis varpas, visas apipintas voratinkliais.

Jis minui ei nutilo. Mąstė.

— O vis tikta' kartais klaidžioju skersgaviais tarp pakrypusių namūkščių, leškodamas kažko prarasto, vis laukdamas naujo nuotykio, tokio pat giedro ir paprasto, kurs s'auga nušiuo'u visą praeitį ir pradėtų naują gyvenimą.

Užsidėgė naują pypkę. Mėisvi dėmai emė sūkurio'is kambarį; por'etai dėl to lyg kiek susitraukė ir spokoje o'iau į mus savo didžiulėm akim.

O jis vis dar teberūkė.

tam tikra riba, nes vertimo kalba nėra originalo kalba. Bet vis dėlto čia reikia ieškoti atitiktens, o jei galima ir aliteracijos, kad vertimas būtų kuo glaudžiau susietas su originalu. Tiesa, vertimo sklandumas negali būti supančio'as, kitos kalbos ypatybių. Tai turi pakeisti vertimo kalbos stilistinė laisvė.

Stilius yra brangus ir originalinei literatūrai. Ypač stilius brangus liuanistinku atžvilgiu. Tokio stiliaus žalojimas būtų didžiausia nuodėmė. Ne be to, kad stilius nebūtų brangus ir literatūrinės krypties atžvilgiu. Tokio stiliaus žalojimas taip pat yra nusikaltimas. Betgi tokių nusikaltimų literatūroje gana dažnai pasitaiko. Tai daugiau savivalės arba ne kultūros reiškiniai. „Tiesiskai“ čia galima būtų tik tiek veikti, kiek leidžia bendros literatūros taisyklės, jei iš tikro, bet kuris raštas žaloja gimtąją kalbą, bet ne tais atvejais, jei autoriaus stilius yra jo galvavimo menas arba jo interpretacijos padarinys.

Tenka atvirai pasisakyti, kad mūsų literatūroje labai dažnai pasitaiko mimimos savivalės nuotykių, nes nelabai atsakingi (ir gal ne'atsitiktini) žmonės labai žaloja stiliaus reikala. Čia tektų pasakyti, kad bet kuris pareigūnas turėtų turėti ir stilistinės pakantos. Iš kur gi pareigūnas gavo tokių teisių, kad tik vien jo stilius yra gražus ir geras. Bet jei pasitaiko reiškinų, kad pareigūnas dėl stiliaus pradeda nervu'is, tai toks reiškinys apibūdina patį pareigūną. Atseit, toki pareigūną kitas stilius erzina, kaip fault' raudonas audekias. Bet čia „stilistui“ reiktų būti iš tikro žmogumi be nervų, nes jei nervai prabyla, tai reikia suprasti, kad ir pats „stilistas“

yra neteisingas (taip kaip anais laikais pykštą Jupiteris). Čia tik tiek reikia aptarti, jei stilius yra in erpretacijos menas, jei jis, kaip lietuvių patarlė sako, — meluok melą, išvesk galą, visa tai padaro, — tai toks stilius yra be priekaištų. Visai kitaip yra kur iš viso nesusiduriame su rašytojo, poeto stiliumi. Tačiau apie tokius nuotykius mes čia nekalbame.

Kartais įvairūs taisyimo „stilistai“ mėgina pasakoti arba teigti, kad vienas ar kitas kūrinys yra „tamsūs. Vadinasi, pigutėlė metafora norima pasakyti, kad jie bet kurį kūrinių, aišku, „šviesiau“ parašytų. Tai ne tik naujų autorių atžvilgiu, bet ir klasikų. Vieną kartą, kaip tik teko tokią nuomonę išgirsti. Vienam klientui buvo pasiūlyta nupirkti du tomelių, labai gražiai išleistų, Verlaino eilėraščių. Tačiau klientas atsakė, kad jam tas autorius yra „tamsūs“. Be abejo, tamsybė buvo kliento dalykas, tačiau tamsybė nėra viešas dalykas. Kodėl taip galima buvo a'sakyti, ir šiandien yra paslapties dalykas. Tačiau nesunku ir paaiškinti.

Mūsų geras bičiulis, Jonas Kuosa Aleksandriškis, viename savo eilėraščių labai vykusiai pabrėžė kontrastų pradą. Ten buvo pasakyta, kai sušvyti žaibas, tai po žaibo pasidaro dar tamsiau. Tai, tur būt, kiekvieno patirtas šviesos ir tamsos kontrastas. Tai bendras gamtos reiškinys, arba mūsų subjektyvus pojūtis. Bet čia gali būti padaryta analogija, kad po gero stiliaus blykstelėjimo, paprastam klientui pasidaro dar tamsiau. Bet kas čia kaltas? Atrodo, kad čia kaltas ne žaibas.

JUOZAS ŽLABYS

Lietuvių liaudies menas užsienio muziejuose ir parodose

Kiekvienos tautos dvasinės kultūros elementai, kuriais pasireiškia jos kūrybinė galia, yra tautosaka ir liaudies — tautos menas. Šie kultūrinės liaudies — tautos veiklos paminklai yra patys savaimė gyvi, ir, kol tauta yra pajėgi kurti šias dvasines vertybes, tol ji yra gyva ir turi tvirtą egzistencijos pagrindą.

Jeigu tautosaka daugiau egzistuoja pačiai tautai, nes jos supratimas susietas su kalbos mokėjimu, tai liaudies menas yra tiesiogiai prieinamas ne tik ji kuriančiai tautai, bet aiškiai ir suprantamai visai žmonijai. Taigi iš dalies dėl šio liaudies meno supratimo prieinamumo jau seniai lietuvių liaudies menas atkreipė užsieniečių mokslininkų bei tyrinėtojų dėmesį. Ne vienas iš jų yra parašė ir mokslinių studijų apie įvairias lietuvių liaudies meno šakas. Lietuvių tauta tuo būdu tapo susidomėjimo vertos medžiagos šaltiniu.

LIEUVIŲ LIAUDIES MENAS UŽSIENIO MUZIEJUOSE

Jau 1905 m. Tilžėje, Jokubinės parke, vokiečių bei lietuviškai literatūrinės draugijos (Litauische Literaturische Gesellschaft, įsteigtos 1879 m.) lėšomis buvo pastatytas vadinamasis „Lietuviškas namelis“ (Litauisches Haus), žvejų trobelių stiliaus. Čia mimimosios draugijos rūpesčiu buvo pradėta rinkti įvairius lietuvių liaudies meno išdavus; įvairūs audiniai, lietuvių tautiniai drabužiai, verpstės bei kitokie lietuvių liaudies meninio pasireiškimo pavyzdžiai. Po Didž. karo, mimimai literatūrinei draugijai iširus, „Lietuviškas namelis“ perėjo Tilžės miesto nuosavybėn, o didelė dalis rinkinio pateko į „Prussias“ muziejų Karaliaučuje, kur dar labiau prau'urtino nemažai jau buvusį lietuvių liaudies dirbinių rinkinį.

Nemaža lietuvių liaudies meno pavyzdžių buvo ir Karaliaučiaus prof. Dethlepseno nuo 1909 m. (atidarytas 1912 m.), organizuotame Tėviškės Muziejuje. Čia buvo išstatyti keli komplek'ai lietuvių tautinių drabužių, ūkininkų bei žvejų įvairių senovinių namų apyvokos daiktų.

Gana daug lietuvių liaudies meno

bei etnografinės medžiagos buvo parodyta ir surinkta Petrapilio etnografiniame muziejuje. Tam tikslui 1909 m. nei buvo pasiūstas į Lietuvą muziejaus bendradarbis A. Slezputovskis etnografinės medžiagos rinkti. Tam pašiam tikslui 1910 ir 1911 m. į Lietuvą buvo siunčiamas ir prof. E. Volteris. Abu ekspedicioniai surinko nemažą lietuvių tautinių drabužių rinkinį, daug įvairių žemės dirbimo įrankių, sudarė didelę įvairių tipų lietuviškų žibinčių ir krivulių kolekciją. Iš visų šių rinkinių didžiausią dėmesį a'kreipė lietuvių liaudies audiniai bei tautiniai kostiumai.

Nemaža lietuvių liaudies meno pavyzdžių, ypač medžio ražinių, yra buv. Lenkijos muziejuose. Skaudžiausia tai, kad Lenkijoje yra ne' apie 42 pačių medžio ražinių lentos (kilėsės), „išsmugeliuotos“ tais laikais, kai pas mus dar nebuvo griežtai susirūpinta kultūrinių paminklų apsauga. 1921 m. Varšuvos spaustuvininkas Z. Lazarskis padarė iš tų lentų (kilėsčių) naujus atspaudus (P. Galaunė, Lietuvių liaudies ražinių katalogas, Kaunas, 1927 m.), kurių vieną komplektą turi ir V. D. Kultūros Muziejus. Taip pat įvairiuose Lenkijos muziejuose yra ir nemažai lietuvių etnografinių paminklų rinkiniai.

Atskiras lietuvių liaudies meno bei etnografijos skyrius yra Paryžiaus „Trocadéro“ skulptūros ir etnografijos muziejuje. Šis muziejus ypač garsus savo atliedintomis prancūzų viduramžio bažnyčių bei įvairių kitų tautų, pvz., vokiečių, italų ir kt., skulptūros meno pavyzdžiais. Tarp jų ryškiai figuruoja ir lietuvių liaudies medžio statulėlės.

Tarp kitko reikia paminėti ir Šėvres keramikos muziejuje (Prancūzijoje lietuvių liaudies keramikos skyrių).

Nemaža lietuvių liaudies meno pavyzdžių yra ir Jungt. Amerikos Valstybėse — juo amerikiečiai lietuviui ypač stengiasi pasirodyti.

II. ATSKIRAI SURENGTOS LIEUVIŲ LIAUDIES MENO PARODOS UŽSIENYJE

Su didžiausiu susidomėjimu ir pasisekimu praėjo 1931 m. sureng-

tos lietuvių liaudies meno parodos Skandinavijos valstybėse: Švedijoje, Norvegijoje ir Danijoje. Šiose parodose buvo s'engiamasi kiek galima tiksliau atvaizduoti lietuvių liaudies meną, visomis jo pasireiškimo formomis. Bet ypatingas dėmesys buvo kreipiamas į lietuvių liaudies skulptūrą, kryžius ir medžio ražinius. Parodų rengimo organizatorius buvo P. Galaunė, M. K. Čiurlionio Galerijos direktorius.

Pirmiausia lietuvių liaudies meno paroda buvo surengta Stockholme dideliame etnografiniame muziejuje „Nordiska Museet“, vėliau perkelta į Oslo (Norvegija), į Kopenhagą (Danija), paskia į Göteborgą (Švedija) ir pagaliau Malmø muziejaus vadovybei prašant parodyti lietuvių liaudies meną Pietų Švedijai, paroda buvo surengta ir Malmø muziejuje. Pastebėtina, kad paroda beveik visur teko prastai. Susidomėjimas paroda, kaip jau buvo minėta, buvo didelis. Įvairūs skandinavų laikraščiai įdėjo puikausių atspilepimų apie parodą bei nuoširdžiausių straipsnių apie lietuvių liaudies meną, pabrėždami jo originalumą, savotišką primityvumą bei kūrybinį jausmingumą.

Pvz., „Göteborgs Morgon post“ 1931. X. 13 rašo:

„Tenka nusistebėti, kad, apskritai gali egzistuoti tokios didžios meninės vertės liaudies menas. Matyti, lietuviams tiesiog igimtas šis pamėgimas dirbti medžio skulptūrą“.

Tas pats laikraštis apie lietuvių liaudies ražinius sako, kad „taip pat ir ražiniai siekia Lietuvoje didžios meninės lygmės. Jie pasižymi savo stilizavimu, savo paprastu, bet didelio užsimojimo kompozicija, kuri išsilaikė nepasiduodama natūralumui. Šis abstraktinis lietuvių meno bruožas, be abejojimo,

padėjo menai išsilaikyti taip aukštaj ir drauge nenustoti senųjų tradicijų“.

„Göteborgs-Posten“ 1931. X. 12 dienos numeryje parodos proga apie lietuvių liaudies meną rašo: „Bus neperdėta, jei pasakysime, kad pažinti lietuvių dainų meną ar jų medžio skulptūros meną yra didelis pergyvenimas“. „Tuo tarpu, kai Lietuva kellems šimtmečiams buvo netekusi valstybinės nepriklausomybės, jos savitiška tautinė kultūra kaip tik žydėjo, ir kaimuose jos pėdsakai išliko ligi šiol...“

O „Arbeidet“ laikraštis 1931. XII. 14, taip atsiliepia: „Šis (liaudies menas) yra lyg tykus himnas grožiui, pačios liaudies lūpmis sudainuotas. Gal jis daug kur ir netobulas, bet užtat teisingai ir įtikinamai atvaizduoja senąją Lietuvos kultūrą“.

Plačiai paplitęs „Sydsvenska Dagbladet“ laikraštis 1931. XII. 9 tvirtina, kad „taip gryno liaudies meno, kaip Lietuvoje, gal visoje dabarties Europoje nesutiksi“. Šie keli pateikti švedų spaudos atsiliepimai apie lietuvių liaudies meną parodų proga aiškiai rodo, koks didelis susidomėjimas juo buvo. Taip pat nuoširdžiai lietuvių liaudies meno parodos buvo sutiktos ir Danijoje bei Norvegijoje.

Parodų Skandinavų valstybėse proga Malmø mieste buvo John Kroon 1931 m. išleista P. Galaunės ir J. Vienažinskio parengta „Litauen Konst“ knyga.

Švedai atsiųgindami 1934 m. Kaune surengė savo pritaikomojo meno parodą.

Su tokiu pat pasisekimu ir susidomėjimu lietuvių liaudies meno paroda praėjo 1935 m. Paryžiuje.

KL. ČERBULĖNAS

*) Visų čia paminėtų švedų laikraščių iškarpos yra V. D. Kultūros Muziejuje.

Lietuvių plastinio meno istoriniai bruožai

Lietuvių dailės meno atgimimas prasidėjo gana anksti. Dar ankstesnių laikų yra vos tik kelios lietuvių draugijos: „Dainos“ draugija, Maskvos lietuvių studentų draugija ir Rygos lietuvių draugija „Žvaigždė“. Nuo pat lietuvių spaudos draudimo panaikinimo (1904 m.) mūsų periodinė spauda („Vilniaus Žinios“ ir kiti) pradėjo laikas nuo laiko minėti — gvildinti lietuviškos dailės parodos suruošimo reikala.

Tiesa, jei bet kokia dailės draugija būtų įsikūrusi anksčiau, tai ji lietuvių dailės parodos suruošimą būtų paskubinusi. Šiandien jau ne bežinomas asmuo, tūlas A. Vaitkevičius, lietuvių spaudoje pirmą kartą išskėlė reikalą suruošti lietuvių dailės ir liaudies meno parodą Vilniuje. Iškeliam reikalui lietuvių dailininkai veik vis; pritarė ir gana jautriai jį atsiliepė. Pirmajai lietuvių dailės parodai turtingesnieji lietuvių aukšto stambias sumas pinigais (P. Vileišis). Be dailininkų Antano Žmuidzinavičiaus, Peiro Rimšos ir kitų, daug padėjo ir kiti lietuvių švietusoliai — vilniečiai: Dr. J. Basanavičius, 3 broliai Vileišiai, kun. Mironas, kun. Kukta, Kazys Puida ir kiti.

Po gana didelio ir sunkaus pasiruošimo pagaliau 1906 metais gruodžio mėn. 27 d. Vilniuje, Antakalnyje, inž. Peiro Vileišio namuose, buvo atidaryta pirmoji lietuvių dailės paroda Vilniuje (senoju siliumi paroda prasidėjo gruodžio 27 d.). Parodoje dalyvavo 25 lietuvių dailininkai su savo kūriniais, būtent: M. K. Čiurlionis, Antanas Žmuidzinavičius, Petras Rimsa, Petras Kalpokas, Antanas Jaroševičius, Kajetonas Šklėrius, J. Zikaras, Vytautas Žičkauskas, inž. Kazys Vizbaras ir kiti. Jie išstato apė 210 atskirų savo kūrinių. Liaudies kūrinių skyriuje buvo išstatyta daugiau kaip pusantro šimto įvairių ir vertingų darbų. Tą istorinę parodą tada atidarė Dr. Jonas Basanavičius, pasakydamas atitinkamą kalbą lietuviškai ir rusiškai, kad valdžios atstovai galėtų suprasti šios parodos prasmę ir vertę. Be to, buvo svarbu pabrėžti šį istorinį faktą, kad jis patektų spaudon. Dėl tos kalbos ypatingai smarkiai užsigavo Vilniaus lenkai, nes ji e negalėjo suprasti, kaip lietuvių galėjo ignoruoti jų kalbą... Vėliau lenkai tiek per savo spaudą, tiek ir gyvu žodžiu kur tik galėdami kenkė ir lietuvių parodą boikotavo, dėjo labai nepalankius straipsnius bei karikatūras.

Tačiau visa tai nesumažino didelio susidomėjimo paroda: ji turėjo milžinišką pasisekimą. Ją gausiai lankė vietos gyventojai vilniečiai ir iš labai toli atvykstantieji lietuviai. Parodon buvo atvykę net iš Kaukazo ir kitų tolimų Rusijos vietų. Amerikos lietuvių seimas tai parodai paskyrė net 100 dolerių auką, kas anais laikais sudarė jau milžinišką sumą pinigų.

Ta pirmoji lietuvių dailės paroda smarkiai išjudino lietuvių menininkus, ir tai buvo tos parodos padarinys — 1907 metų antroje pusėje lietuvių dailininkai įkūrė savo draugiją — „Lietuvių Dailės Draugiją“, kuri apie save sutūrė veik visus lietuvių dailininkus ir šiaip meno mėgėjus, kurie šią draugiją rėmė materialiai. Draugijos steigėjais pasirašė: M. K. Čiurlionis, Antanas Žmuidzinavičius, M. Putvinskaitis, Jonas Vileišis, Dr. A. Vileišis, Petras Rimsa ir kiti. Ta draugija iki 1914 m. karo pradžios smarkiai veikė ir kasmet ruošė parodas su plačiais liaudies meno skyriais.

Be to, parodos buvo surengtos 1910 m. Rygoje, 1913 metais Petrapilyje, Maskvoje ir kt. 1911 m. mirė mūsų žymiausias dailininkas M. K. Čiurlionis. Lietuvių Dailės Draugija pasisėmė surinkti visus jo paveikslus, kuriuos tik surado (apie 265 kūrinius) ir Vilniuje įsteigė jo kūrinių nuolatinę parodą. Tikslu apsaugoti Čiurlionio kūrinius nuo karo (1914 m.) ir galimo bombardavimo, Čiurlionis paveikslai buvo išvežti į Maskvą ir ten sudėti Rumancevo muziejuje. Iš kur tik karui pasibaigus jie buvo pagabeni Lietuvon. Kiek vėliau Kau-

vardo galerija ir ten sukrauti į visą surinktieji kūriniai.

Lietuvių Dailės draugija ir ano pasaulinio karo metu liko Vilniuje. Suprantama, kad karo metu ypatingo veikimo išplėtoji nebuvo galima. Juk ne veitui sakoma, kad ginklamis kalbant, mūzos tyli... Taip iš dalies buvo ir tada. Tačiau ir tada gana plačiai veikė liaudies meno ir įvairių rankdarbių skyrius, kaip dabar „Dailės“ kooperatyvo kad daroma. Tame skyriuje buvo suorganizuotos labiausiai išplitusių liaudies meno dirbinių šakos: juostų ir kaklaraiščių mezgimas bei audimas, gausūs prijuosčių rinkiniai, nėrimo ir siuvinėjimo darbai, taurinės dirbtinės ir dar įvairūs medžio drožinėjimai.

Vokiečiai 1915—1918 metais plačiai domėjosi mūsų dailės ir liaudies meno originalumu. Jie pirkto tuos dirbinius kaip suvenyrus ir sūntinėjo juos į savo krašta. Be to, vokiečių spauda dar anais laikais daug dėmesio skyrė mūsų saviim ir originaliam menui apibūdinti, vaizdavo jo originalumą ir patrauklumą. Tie rašiniai patekdavo net į didžiulius vokiečių žurnalus, ne-

kalbant apie viešos iguloms skirtą spaudą.

Nuo 1920 metų Lietuvių Dailės Draugija iš Vilniaus persikėlė Kaunui ir čia tęsė savo darbą. Be to karo lietuvių meno pajėgos žymiai išaugo. Iš Rusijos grįžo daug naujų dailininkų, baigusiu įvairias dailės mokyklas bei akademijas. Prie lietuvių grįžo nemaža dalis išstautėjusių jos sūnų: gulenkėjusių ir surusėjusių. 1920 metų pradžioje Kaune įsikūrė nauja meno draugija — Lietuvos Meno Kūrėjų Draugija, su rumpintai vadinama Lemenkudra. Šioje Lemenkudroje susispėdė dailininkai, rašytojai, artistai, žurnalistas, muzikai ir kiti menininkai ar rimesni žmonės. Lemenkudros įstautėjusių poetas Mairoinis, kompozitorius Naujalis, artistas režisierius Ananas Sutkus, rašytojas ir poetas Faustas Kirša, Stasys Šilingas ir kiti. Toji Lemenkudra vadovavo ir teatrui. Jos vardu veikė drama ir opera Kaune. Lemenkudros pastangomis buvo įkurtas originalus komiškas teatras „Vilkolakis“, kurį meno ir teatro mėgėjai ir šiandien mini su gražia šypsena. Tokio teatro ir

dabar Kaunui labai trūksta, nes nesant žmoniškos varietė, sunku pamatyti gyvenimą iš komiškos pusės.

Kadangi Lemenkudron buvo susisipie per daug įvairių meno šakų menininkai, tai vėliau ar anksčiau reikėjo laukti, kad tokia draugija turi išskristalizuoti į specialias organizacijas. Todėl 1925 metais Lemenkudra likvidavosi. Tiesa, draugėje su Lietuvių Dailės Draugija ji dar suruošė didelę dailės parodą Klaipėdoje.

Lemenkudrai užsidarė, Lietuvių Dailės Dr-ja 1925 metais pradėjo naują platų veikimą. Per pusantų metų buvo suruošta apie 18 parodų. Čia dar verta paminėti, kad Dailės Draugijos ruoštoji paroda 1913 metais Petrapilyje gavo premiją 3000 rublių. Be to, Dailės Draugija yra surinkusi daugiau kaip 4000 vertingų liaudies meno eksponatų, išleidusi monografiją apie M. K. Čiurlionį, „Lietuvių tautodailę“, „Lietuvos Kryžius“ ir kt.

1931 m. Lietuvoje pasireiškė vadinamieji nepriklausomieji dailininkai ir sukūrė daug vertingų naujos krypties darbų. Nuo 1933 metų ne-

regis ruoti veikė arsininkai (ARS). Čia veikė dailininkai: Ad. Galdikas, A. Gudaišis, Vyta. Jonynas, T. Kulakauskas, J. Mikėnas, A. Samuolis, V. Vizgirda ir kiti. Pagaliau 1935 metais įsikūrė dabar tebeveikianti Lietuvos Dailininkų Sąjunga. Greita jos visa laiką tebeveikė ir Lietuvių Dailės Draugija. Bet ir LD Sąjungoje liko šie tokių „trynimusi“. Kai kitos profesijos jau buvo visai apstovardusios, dailininkai vis dar „slubavo“ ir blaškėsi, patys nežinodami nė kam jie tai daro.

1940 metų bolševikų invazija rado mūsų dailininkus organizuotus, bet nesucementuotus. Nauji vėjai ir audros greitai padarė LD Sąjungoje tam tikrų plyšų ir pradėjo vidaus griovimą. Bet tokių buvo tik saujelė. Bendroji organizacijos plotmė išliko sveika ir nepaliesė. Apie bolševikų lafkotarpį plačiau nekalbėsime: apie tai bus parašyta atskirai ir plačiau. Galim tik tiek pasakyti, kad 1940 metais buvo įkurta Lietuvos Dailininkų Profesinė Sąjunga, o kiek vėliau ji visiškai turėjo persiorganizuoti į Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos Dailininkų Sąjungą, iš kurios š. m. birželio mėn. 22 dieną liko tik skeveldros. O tikroji Lietuvių Dailininkų Sąjunga vėl pradėjo savo naudingą darbą.

Kaip matyti iš šios trumpos apžvalgos, lietuvių dailininkai yra nuėję platų kelią. Šiandien lietuvių dailininkų šeima yra gana didelė, nes priskaitoma per 200 dailininkų. Kaune jau 20 metų veikia Dailės Mokykla; Vilniuje irgi yra Dailės Akademinė. Muziejai ir galerijos yra pusėtinai aptvarkyti. Nuo 1907 metų suruošta 250 atskirų parodų. Daugeli įstaigų puošia gražūs paveikslai bei skulptūros kūriniai. Kauno pastatai kai kurie yra labai imponuoją, modernūs. Daug lietuvių yra mokęsi Vokietijoje, Prancūzijoje, Italijoje, Austrijoje ir kt. Dailininkų šeima tokiam mažam kraštui gausi, ir jos darbų daug kur pamatys.

Šio mėnesio gale mūsų Kauno švietuomenė turės progą pamatyti naujų dailės kūrinių naujai atidaromame dailės salone (Laisvės alėja Nr. 25), kur mūsų menininkai galės parodyti tik mažą dalį savo darbų. Bet netrukus reikia laukti suorganizuojant bendrą visų dailininkų darbų parodą. Kūrybinė dailininkų nuotalka šiuo metu yra labai pakilusi, todėl pasitaikantieji trūkumai negalės sukliudyti padaryti didingesnių darbų ir parodyti didesnių užsimojimų.

Kl. Giedaugas

Didelė lietuvių tautos bičiulė Suomių rašytojai Maila Talvio 70 metų

„Atėla Lietuva pavasarį, pavasarį suželdė gėles ant kapų, kovos laukuose ir ant namų griuvėsių, pavasarį daigina sėklą sąžaromis apkalstytose vagoose. Tautos pakyla, pančiai krenta, naefjos buriasi, randa pačios save ir skuba į karštą darbo dieną, kad savo dalį žmoniškos darbuotoje atliktų.“

Tu dainos šalė, šalė žalios rūtos ir baltos lelijos, šalė pasakų ir lakštangalų, tu gražus krašte, kuris tiek daug turėjai kentėti, rask patį save, suskaupk, būk teisingas ir laimingas ir padovanok žmoniui savo laisvą, laimingą A!“

Šiais žodžiais 1917 m. pavasarį Helsinkio universitete iškilnių salėje suomių rašytoja Maila Talvio baigė labai gražią, labai nuostabią paskaitą apie Lietuvą, kai ten iš Petrapilio buvo nuvykę lietuvių studentų delegacija painformuoti suomius apie lietuvių tautos aspiracijas. Didelių lietuvių bičiulių suomių mokslininkų prof. Niemi, prof. J. J. Mikkoles ir rašytojos Maila Talvio iniciatyva tuomet ten buvo surengta lietuviška šventė, į kurią atstailė daug suomių profesorių studentų ir kitų inteligentų. Šventės programa buvo įvairi. Atidaryme kalbą pasakė V. Nagius, žymusis mūsų dainų rinkėjas prof. A. R. Niemi paskaitė paskaitą apie Lietuvos istoriją, gamta,

lietuvių tautą ir jos kūrybą. Buvo dar kitų nuostabių kalbų, buvo lietuviškų ir suomiškų dainų.

Maila Talvio kelis kartus lankė Lietuvoje. Pirmą kartą ji su savo vyru prof. J. J. Mikkoła į Lietuvą atvyko 1894 m. ir ilgą laiką apsigyveno pas žymius mūsų atgimimo laikų veikėjus Sofiją ir Petrą Kriaučūnus Plokščiūose, prie Nemuno. Ten jai artimai teko susipažinti su visomis mūsų tautos atgimimo kovomis, su pačiais žymiaisiais veikėjais. Jos akys buvo areštuotas dr. Vincas Kudirka, su kuriuo ji buvo gerai susipažinusi. Nuo to laiko Maila Talvio pasidarė nuostabi ir išikima mūsų tautos bičiulė. Ji daug rašė, daug paskaitų skaitė apie Lietuvą, kai kuriuose jos romanuose taip pat aprašomi lietuviai.

Prieš keletą dienų Maila Talvio minėjo savo 70 metų amžiaus sukaktį. Karšijanti Suomija tinkamai pagerbė žymią savo rašytoją, didžią patriotę ir veikėją. Tikrai, Maila Talvio jai yra daug nuopelnų. Jos romanai: „Varpas“, „Gervės“, „Su-Heduotuvų žiedas“, visas romanų ciklas „Baltijos dukterė“ ir kiti yra plačiai visoj Susenijoje skaitomi ir išversti į daugelį užsienio kalbų. A. Žagrakalėnės dėka du jos romanai: „Varpas“ ir „Dvi meilės“ turime išverstus ir į lietuvių kalbą.

Be to, Maila Talvio yra aktyvi visuomenės veikėja. Ji įsteigė viena muziejų, Nudies universitetą, visokią reikalais krašte skaitė daug paskaitų, buvo parlamento narė, uoli blaivybės propagandistė. O pirmiausia Maila Talvio yra didelė patriotė.

Štai ką rašo latvių rašytoja dr. Zenta Maurina apie savo viešnagę Suomijoje pas M. Talvio.

„Aš buvau jos namų viešnia. Tie namai tai daugiau gražių ir retų daiktų muziejus, kuriuos aukšta siena skiria nuo pasaulio ir iš kurių nepaprastai gulkus vaizdas į fjordą. Susirinko ten menininkai ir mokslininkai. Menininkai apitėsi apie šeiminkę, o mokslininkai — apie šeiminkę, išgarnėjęsi filologų prof. J. J. Mikkoła. Kai kurie jų iš svetimų kalbų temokėjo tik rusų kalbą. Tačiau kai tik aš su jais pradėjau rusiškai kalbėti, Maila Talvio perkirto mano žodžius pareikšdama: „Mane nemauose rusiškai nekalbama!“ Aš bandžiau atsiprašyti, paaiškindama, kad tai juk yra Puškino ir Tolstojaus kalba! Tačiau man nepavyko jos perkalbėti. „Tai yra tu kalba, kurie graso mūsų laisvę!“ atsakė ji griežtu tonu, kad niekas nebedrįso ištarti nė vieno rusiško žodžio.“

Tokia kieta, kaip suomių granitas, darbėti ir energinga Maila Talvio.

Kaip kovojojama Rytų Afrikoje

Esame pačių didžiausių, lemiamųjų karo veiksmų pašonėje, ir visiškai suprantama, kad tik atsitiktinai teprisimename kitas, tolimesniausias vietas, kur taip pat žvanga ginklai. Nėra ko ir kalbėti, kad anų veiksmų karinė reikšmė negali prilygti didiesiems Europos Rytų fronto sprendimams, bet ir nuosali herojinų žygių scena užsitarnauja, kad ją bent retkarčiais prisiminime.

Kalbame apie kautynes Gondaro provincijoje, Italų Rytų Afrikos imperijoje.

oje šiaurės — vakarų Etiopijos dalyje, kuri glaudžiasi prie Tano ežero ir siekia britų Sudaną. Tai vieta, kur vyksta paskutinės Rytų Afrikos kovos, kur laikosi paskutinės Italų Rytų Afrikos jėgos po to, kai praėta pavasarį, nebeatikydami didžiulės britų persvaros, pasidavę pagrindiniai Italų Rytų Afrikos armijos vienetai. Generolo Nasi vadovaujamoms, nedidelės Italų jėgos čia jau kelis as mėnuo tary um simboliskai gina Italų kolonizacines teises Nilo aukšupy, Nilo, kurį anglai nuo seno laiko savo vandenimis ir dėl kurio subrendo visas anglų — Italų konfliktas. Iš Tano ežero esančio vos apie pusantro šimto kilometrų į rytus nuo britų Sudano sienos, iš eka Mėlynasis Nilas; už kokių 50 km į šiaurę nuo Tano ežero stovi Gon-

Vaidai iš paskutiniųjų kovų Etiopijoje

daras, kurį su tuo ežeru riša du upeliškėčiai. Tasai Gondaras nūn, kaip sakyta, yra paskutinioji priešinimosi bazė Rytų Afrikoje, paskutinė scena kovos už Italiją Etiopijos ir visos Rytų Afrikos kolonizacija. Kur Italai pas aruosius metus naujai bekuriamose sodybose liejo prakaitą, ten dabar jie lieja kraują.

Kovos vyksta aukšumose bei kalnuose, kurie siekia net ligi pusenkto kilometro aukščio.

Gynėjai turi kanti trintis kryptimis,

kurios atlinka tris kelius, einančius į Gondarą. Galima suprasti, kokia yra padėtis tos saujelės Italų susisipieusių Gondare ir visiškai nuo pasaulio atkirstų. Anglai visokiems būdais stengiasi palaužti jų moralę; tam tarnauja ir iš lėktuvų mė omi atsišaukimai, reikalingi mes i beviltiška kovą ir pasiduoti, ir sistemingai bombardavimai mies o, kuris žymia dalimi jau paversas griuvėsiais.

Kautynės prie Uolchefto, prie kelio iš Gondaro į Asmarą, yra vaizdinga tenyškųjų kovų iliustracija. 3.000 metrų aukšumoje Italų įgūn, visiškai atkirsta ir apsupta laikėsi apie trejetą mėnesių.

Tik retkarčiais rytmečio prieblandos globiamas iš Gondaro atskridavo lėktuvas ir proviantu bei municija. Anglai, išnaudodami savo persvarą ore, dažnai su dideliu lėktuvų skaičium puldavo Italų stovyklą, apibėdami ją bombomis. Italai kartas nuo karto staigiais išsiveržimais užpuldavo anglius ir, pasigrobę maisto, ginklų bei šaudmenų, vėl kurį laiką galėdavo gyventi ir laikytis. Anglų majoras Ringrose jau liepos 23 d. buvo kreipėsi į Uolchefto Italų dalinio vadą plk. P. n. Gonellą, kviesdamas pasiduoti. Anglų karininkas savo rašte pastebėjo, jog britai stebėdamies įverinę Italų karininkų ir kareivių didvyriškumą ir narsumą veik nesiliaujančioje artilerijos ir lėktuvinių bombų ugnyje, kenčiant, be to, alkį ir visokius trūkumus. Jis, anglų karininkas, laikysias sau garbe karui pasibaigus susipažinti su šio Italų dalinio vadu. Bet ir tas reikalavimas nepalenkė Italų pasiduoti.

Jie kapituluavo tik rugsėjo 26 d., kada stovyklos maisto ištekliai buvo išbaigti ligi paskutinio trupinio.

Tropikinis Gondaro dangus lija nūn be palovos. Miesto gatvėmis traukia permirkusių kareivių kolo-

nos; sunkvežimiai pasilieka pakeičti šlumpę, ir daug vargo reikia jiems vėl ištraukti. Pačiame fronte nėra iš ko pasistatyti uždangų nuo lietaus. Ir vis dėlto tie vyrų laikosi, toli nuo tėvynės ir veik be ryšių su ja, ir kaunasi šitoj paskutinėj anglų dar neužimtoj Italų Rytų Afrikos imperijos vietoj.

Pirmučiausia amerikiečiams

VAŠINGTONAS. United Press žiniomis, spaudos atstovams Rooseveltas pareiškė, jog dabar galima kalbėti apie išplėstą šarvuotųjų gamybos programą, kartu turint galvoje viso karo išsiplėtimą, ir apie pagalbos teikimo programą, nes kongresas yra priitaręs paskyrimui naujos 5.985.000.000 dolerių sumos nuomojimo ir skolinimo įstatymų vykdyti. Tačiau jis pabrėžė, kad pirmoje eilėje šarvuotai gaminami Amerikos kariuomenėi, o „paskui ir tiems tikslams, kuriais siekiama patenkinti nuomojimo ir skolinimo įstatymo programos reikalavimus“.

VAŠINGTONAS. Laivyno ministris Knoxas grupę šaudmenų fabrikantų dar pareiškė, kad geriausias iš Bostono jūru kelias siųsti pagalbą sovietams yra į Archangelską.

Mokytojų pakeitimai

RASEINIŲ APS.

Nuo 1. m. liepos 1 d. atleisti iš tarnybos kaip bolševikų šaliniai i SSSR: SSSR:

- 1) Betygalos mokykl. Ona Astrauskienė, 2) Pažečių ved. Vladas Balys, 3) Saugaulių m. mokykl. Antanina Škinderienė, 4) Graučių m. ved. Kazys Šimulynas, 5) Jurbarko m. I mokykl. Petras Malviečienė, 6) Jurbarko m. I mokykl. Marija Liesienė, 7) Bandžinų m. ved. Juozas Reičiūnas, 8) Girdžių m. ved. Vincas Pipiras, 9) Girdžių m. mokykl. Ona Piprienė, 10) Zindaičių m. ved. Viktoras Ciokėdis, 11) Juodlaukio m. ved. Stasys Latkauskas, 12) Liolių m. mokykl. Eivyras Misiavičius, 13) Stakių m. ved. Jonas Šiaulys, 14) Stakių m. mokykl. Zofija Dankienė, 15) Šilinės m. mokykl. Monika Galbuogienė, 16) Šiluvos m. mokykl. Kotrina Jušdienė, 17) Burbiškių m. ved. Bronius Banaitis, 18) Burbiškių m. mokykl. Mikalina Banaitienė, 19) Lyduvėnų m. mokykl. Vlada Braukienė, 20) Papušynio m. mokykl. Otilija Butkevičiūtė, 21) Žaigino m. ved. Povilas Dapkus, 22) Žaigino m. mokykl. Katrė Dapkienė, 23) Tytuvėnų m. mokykl. Kazys Kairaitis, 24) Tytuvėnų m. mokykl. Leokadija Kairaitienė.

ATLEISTI IŠ TARNYBOS:

- 1) Tylių m. ved. Kostas Botyrinas, dėl netinkamo lankymosi bolševikų valdymo metu nuo 1. m. liepos 1 d. 2) Juodaikių m. ved. Bronius Petrusis nuo 1. m. liepos 1 d. kaip dingęs be žinios, 3) Kelmės m. mokykl. Liudas Andrijauskas, savo prašymu nuo 1. m. liepos 15 d., 4) Miližuvėnų m. ved. Antanas Stongvilas nuo 1. m. rugsėjo 1 d. kaip pasitraukęs iš darbo, 5) Kalnujų m. mokykl. Tamara Kutkaitytė — nuo 1. m. liepos 1 d. kaip dingusią be žinios, 6) Kunkojų m. ved. Antanas Narušis nuo 1. m. liepos 1 d. kaip dingęs be žinios, 7) Šiluvos m. mokykl. Valerija Seirienė nuo 1. m. rugsėjo 1 d. savo prašymu, 8) Kebiškių m. mokykl. Ona Liolytė nuo 1. m. liepos 1 d. kaip dingusią be žinios, 9) Paalsio I m. ved. Pranas Didžiūnas nuo 1. m. rugsėjo 1 d. dėl netinkamo, 10) Raseinių Maironio m. ata. mokykl. Jonas Daulėnas dėl neturėjimo cenzo nuo 1. m. rugsėjo 1 d., 11) Kelmės m. mokykl. Olimpija Filipavičienė ir Eleonora Mockienė savo prašymu nuo 1. m. rugsėjo 1 d., 12) Raseinių m. mokykl. Antanas Kulkauskas nuo 1. m. rugsėjo 1 d. kaip gavęs kitą paskyrimą.

Nuo 1. m. rugsėjo 1 d. nukelti savo prašymais:

- 1) Tytuvėnų m. mokykl. Jonas Račis i Lyduvėnų m. vedėju, 2) Miližaičių m. mokykl. Račienė i Lyduvėnų m. mokytoja, 3) Albinavos m. ved. Juzė Staugaitytė i Tytuvėnų m. mokytoja, 4) Papušynio m. ved. Zigmantas Jokubauskas i Paalsio I m. vedėju, 5) Sardininkų Paalsio I m. vedėju, 6) Sardininkų m. mokykl. Emilija Beinoraitė i Paprūdžių m. mokytoja, 7) Šaltinių m. mokykl. Marija Jokubauskienė i Eivyravos m. mokytoja, 8) Alytaus apskr. Vanagėlių m. mokykl. Regina Garlauskaitė i Burbaičių m. vedėja, 9) Tauragės apskr. Pašveisių m. ved. Jonas Nutašas i Lucinavos m. vedėju, 10) Paprūdžių m. mokykl. Elena Paulekaitytė i Kelmės m. mokytoja, 11) Selnių apskr. Lelpalingio m. mokykl. Elena Andrašiūnienė i Raseinių m. mokytoja, 12) Tauragės apskr. Batakių m. mokykl. Marcelė Rimkienė i Perkūniškių m. mokytoja, 13) Linkaučių m. mokykl. Lūdas Millus i Pašilės m. vedėju, 14) Lenkvičių m. ved. Petras Žibūnas i Juodaikių m. vedėju, 15) Darataičių m. ved. Antanina Bleiskytė Bilūdių m. vedėja, 16) Darataičių m. mokykl. Sofija Liliekytė — tos m-los vedėja tarnybos reikalu, 17) Telšių apskr. Birėnų m. mokykl. Aleksas Kasperavičius — Lenkvičių m. vedėju, 18) Kauno apskr. Priešagalės m. ved. Povilas Dambrauskas — Promedžiavos m. vedėju, 19) Kauno apskr. Skrandinės m. ved. Birutė Dambrauskienė — Promedžiavos m. mokytoja, 20) Šiaulių m. mokykl. Romanas Dabinskas — Lygių m. vedėju, 21) Ginčaičių m. ved. Petras Bešys — Miližaičių m. vedėju, 22) Simkaičių m. ved. Stasys Banblys — Ginčaičių m. vedėju, 23) Šiaulių apskr. Slapgirio m. ved. Česlovas Girėys — Simkaičių m. vedėju, 24) Bulavėnų m. ved. Stasys Daugėla — Pažečių m. vedėju, 25) Nemakščių m. mokykl. Jurgis Šimulaitis — Girkaiknio m. vedėju, 26) Juodaikių m. mokykl. Adolfina Girėnė — Simkaičių m. mokytoja, 27) Lucinavos m. ved. Janina Martišiūtė — Šiluvos m. mokytoja, 28) Simkaičių m. mokykl. Paulina Dambrauskienė — Jurbarko I m. mokytoja, 29) Jurbarko I m. mokykl. (ats.) Adolfinas Stanislovičis i Zindaičių m. vedėju, 30) Šiluvos m. mokykl. Algirdas Eitmanas — Vadžgirio m. ved., 31) Paalsis II m. ved. Antanas Šiaulys — Girdžių m. vedėju, 32) Paalsis m. mokykl. Eugenija

- Šiaulienė — Girdžių m. mokytoja, 33) Liolių m. mokykl. Viktoras Šimaitis — Paalsio II m. mokytoju, 34) Eivyravos m. ved. Antanas Janavičius — Kelmės m. mokytoju, 35) Eivyravos m. mokykl. Jadvyga Pušytė — tos m. vedėja, tarnybos reikalu, 36) Galinių m. ved. Vytautas Sakalauskas — Bandžinų m. ved., 37) Kupriškių m. mokykl. Elena Mockaitytė — Pašilės m. mokykl., 38) Kelmės m. mokykl. Adelė Ribinskienė — Kupriškių m. mokykl., 39) Kražių m. ved. Mykolas Venclauskas — tos m. mokytoju, tarnybos reikalu, 40) Kražių m. mokykl. Bronė Lavickienė — Kelmės m. mokytoja, 41) Pašlyno m. mokykl. Kostė Lazauskienė — Galinių m. vedėja, 42) Lygių m. ved. Vaclovas Šveikškas — Nemakščių m. mokykl., 43) Nemakščių m. ved. Petras Karpis — tos m. mokytoju, 44) Žalpių m. ved. Jonas Matelis — Šiluvos m. vedėju, 45) Tauragės apskr. Valčiū m-los mokykl. Stefanija Stukienė — Žalpių m. vedėja, 46) Raudonės m. mokykl. Genė Vasarevičienė — Šilinės m. mokykl., 47) Primedžiavos m. ved. Stasys Byla — Stakių m. vedėju, 48) Primedžiavos m. mokykl. Teodora Bylienė — Stakių m. mokykl., 49) Sarkių m. ved. Kazys Balėnas — Raseinių Maironio m. mokykl., 50) Vilkėškių m. ved. Adolfina Norkutė — Sarkių m. vedėja, 51) Raseinių valsė. m. mokykl. Jonas Vaupšas — tos m-los vedėju, 52) Raseinių valsė. m. mokykl. Petrė Paulauskienė — Raseinių m. Maironio m. mokytoja, 53) Bagučių m. mokykl. Valerija Škyriūtė — Šiluvos m. mokykl., 54) Raseinių Maironio m-los mokykl. Emilis Alekšauskas — Pašveisių m. vedėju, 55) Liepkalnio m. ved. Katrė Teišerskienė — Žaigino m. vedėja, 56) Kebiškių m. ved. Sofija Matkonytė — Lyduvėnų m. mokytoja, 57) Vadžgirio m. ved. Povilas Jangėla — Paupio m-los mokytoju, 58) Pažečių m. mokykl. Jonas Račis — Tytuvėnų m. mokytoju, 59) Paupio m. mokykl. Agota Dubinskienė — Ylių m. vedėja, 60) Miližaičių m. ved. Motiejus Šiela — Betygalos m. vedėju, 61) Sardininkų m. ved. Petras Baršynas — Kelmės m. vedėju, 62) Sardininkų m. mokykl. Antanina Baršynienė — Kelmės m. mokytoja, 63) Sardininkų m. mokykl. Albina Kontenytė tarnybos reikalu tos m. vedėja, 64) Perkūniškės m. mokykl. Justina Vabalaitė — Sardininkų m. mokytoja, 65) Tauragės apskr. Kurmių m. mokytoja Petronėlė Gudaitytė — Juodlaukio m. vedėja.

Amerika naudosis Kamčatkos ir Ochotsko pajūrio uostais

TUO REIKALU SUDARYTA SU SOVIETŲ S-GA SUTARTIS

TOKIO. Dėl žinių, pagal kurias tarp Sovietų Sąjungos ir Jungtinių Valstybių sudaryta sutartis dėl Kamčatkos ir Ochotsko pajūrio uostų panaudojimo, laikraštis „Tokio Niši Niši“ pastebi: „Iš to paaiškėja svarbus faktas, kad Jungtinės Valstybės yra suinteresuotos svarbiais sovietų teritorijos Tolimųsiosios Rytuose punktais. Visai nesvarbu, kuriuos sovietų uostus panaudos Jungtinės Valstybės. Tačiau iš japonų pusės pačiam faktui skiriama didžiausia reikšmė, kad Amerikos konvojai į abu galus važinėja šiauriniams Japonijos vandenimis“. Tai yra per daug rimta problema, pareiškė „Tokio Niši Niši“, kad pro ją patylomis galima būtų praieiti.

NEW YORKAS. Australijos karo kabinetas, kaip praneša „New York Times“ iš Melburno, pritarė visoms Šiaurės Australijos apsaugos priemonėms. Jungtinių Valstybių korespondento žodžiais, numatyti platus Australijos su kitomis Ramiojo vandenyno demokratijomis bendradarbiavimo planai.

RADIJO PROGRAMA

SEKMADIENIS, X. 28.

8.00 Vokiečių kariams; 6.00 Malda, dienos mintys, Rytinis koncertas; 7.00 Zinios vokiečių k.; 7.15 Zinios, pranešimai, dienos programa; 7.45 Pl. muzika; 8.00 Patarimai šeiminkams; 8.15 Pučia-smųjų orkestro koncertas. Dirig. Br. Jonušas; 9.15 Zinios; 9.30 Prof. Petras Salčius: Kooperatyvų uždaviniai gyvenamu momenta; 9.50 Koncertas; 10.15 Pamaidės iš Arkikatedros Bazilikos; 11.30 Jurgis Talmantas: Mūsų kasdieninė kalba; 11.45 Lietuviška muzika; 12.00 Varpų muzika iš Karo muziejaus. Zinios, tolimesnė dienos programa; 12.30 Pl. muzika; 12.30 Zinios vokiečių k.; 12.45 Vidudienio koncertas (transl. iš Vok.); 14.00 Zinios vokiečių k.; 14.15 Popietinis koncertas (transl. iš Vok.); 15.00 Zinios vokiečių k.; po jų pertrauka iki 16.00 val.; 16.00 Koncertas vaikams. Dalyvauja: sol. Antanina Binkavičiūtė, pianistas Andrius Kuprevičius ir smulkininkas Pranas Matukas; 16.30 Seimninkams; 16.45 Antanas Mikšinis: Gerutis ir jo knygos; 17.00 Zinios vokiečių k.; 17.15 Zinios, pranešimai; 17.30 Pučia-smųjų instrumentų trio; 17.45 „Daina apie Arą“. Vėno Krėvės-Mičkevičiaus; 18.00 Mandolinų seksteto koncertas, Dir. Jankaitis (Pertraukoj Jonas Maciukevičius sakys savo ešėraščius); 18.30 Laiko įvykiai, pranešimai iš fronto, Vyriausios vokiečių karo vadovybės pranešimai ir žinios vokiečių k.; 20.15 Zinios, programa rytdienai; 20.30 Dainuoja sol. Antanas Sodeika; 20.45 Kaimo poetės Uršulės Tamošiūnaitės kūryba (Unė Babickaitė); 21.00 Saloninio orkestro koncertas; 22.00 Zinios vokiečių k., po jų — žinios Lietuvos k. Šokių muzika; 23.00 Programos pabaiga.

PIRMADIENIS, X. 27.

8.00 Vokiečių kariams; 6.00 Malda, dienos mintys, Rytinis koncertas; 6.40 Mankšta. Vad. Kotryna Marijošienė; 7.00 Zinios vokiečių k.; 7.15 Zinios, pranešimai, dienos programa; 7.45 Koncertas; 8.15—9.15 pertrauka. 9.15 Zinios; 9.30 Koncertas; 10.10 Mokslo įvairenybės; 10.30 Koncertas; 11.30 Baly Buračas: Šiaulėnų žinybės; 11.50 Pl. muzika; 12.00 Varpų muzika iš Karo muziejaus. Zinios, tolimesnė dienos programa; 12.30 Pl. muzika; 12.30 Zinios vokiečių k.; 12.45 Vidudienio koncertas (transl. iš Vok.); 14.00 Zinios vokiečių k.; 14.15 Popietinis koncertas (transl. iš Vok.); 15.00 Zinios vokiečių k.; po jų pertrauka iki 16.00 val.; 16.00 Garų vaikams; 17.00 Zinios vokiečių k.; 7.15 Zinios, laukraščių naujienos, pranešimai; 17.45 Iš ciklo Pažinkime tėvynę: „Aukštieji Zemačiai“; 18.00 „Tėvo palikimas“ (Vaidina jaunimo teatro artistai. Rež. K. Jurašiusas); 18.30 Laiko įvykiai, pranešimai iš fronto, Vyriausios vokiečių karo vadovybės pranešimai ir žinios vokiečių k.; 20.15 Zinios, programa rytdienai; 20.30 Lietuvos Nacionalistų Partijos pranešimai; 20.45 Simfoninis koncertas; 22.00 Zinios vokiečių k., po jų — žinios Lietuvos k. Šokių muzika; 23.00 Programos pabaiga.

Mašinarščio kursų vedėjai

P. MIKELKEVIČIENEI,
jos vyrui mirus, gilų užuojautą reiškia

Mašinarščio kursų grupės mokinės.

Sportas

Dr. A. Vokietaitis — KKR direktorius

Naujuoju Etno Kultūros Rūmų direktorium paskirtas Dr. Algirdas Vokietaitis. Pastaruoju laiku Dr. Alg. Vokietaitis Vytauto Didžiojo Universiteto Filosofijos Fakultete dėsto kal kuriuos kūno kultūros dalykus.

Ryt stadione

Ryt, sekmadienį, stadione įvyks dvejos Kauno pirmenybių futbolo rungtynės:

13 (1 val. p. p.) val. Žaidžia Perkūnas—Tauras (teisėjas Citavičius) ir po šių rungtynių — 15 (3 val. p. p.) val. susitiks Kovas—GSFL (teisėjas Dirgelis).

17 val. halėje pradėdama rudens krepšinio turnyras. Bus tokios rungtynės: 17 val. Perkūnas—Kovas (teisėjas Visockis ir Nikolskis), 18 val. moterų LFLS—LGSF II (teisėjas Griešnovas, Norkus), 19 val. vėl vyrų susitikimas LFLS—LGSF I (teisėjas Baltrūnas, Norkus) ir 20 val. Tauras—LGSF II (teisėjas Leščinskas, Zaroskis).

Trumpai iš užsienio

— Milane pasibaigė Italijos jaunųjų teniso pirmenybės. Vyrų vietoje pirmą vietą iškovojo Polis, baigėme įveikęs Centonę 6:2, 2:6, 6:4, 6:1. Moterų gr. meistrės vardą peinė Artigiana, nugalėjusi Bolognā 6:1, 6:0. Vyrų dvejetė laimėjo Sribanjs-Sabbadinis, mišriam dvejetė — Artigiana — Sribanjs.

— Kroatijos imtininkai, pralaimėję prieš Italijos rinktinę 1:6, Bolognoje pralaimėjo daugkartiniam Italijos mesteriui Virtus. Pasekmė 2:5.

— Žinoma Italų automobilininkų Dr. Giuseppe Farina ištiko nelaimė. Dr. Farina buvo smarkokai sužeistas.

— Daug pačių gerųjų Vokietijos lengvatlių kovojo fronte. Štai „Der Leichtathlet“ rašo, jog iš 55 lengvatlių, buvusių numatytių 1940 m. Helsinkio olimpiadai, 41 šiuo metu yra užsivilkęs kario uniforma. Septyni lengvatliai žuvo. Kiti septyni arba i frontą nepasaukti, arba dėl sunkesnių sužeidimų paleisti namo.

Apie golfa ir vieną golfo meistrį

Golfo sportas Lietuvoje yra mažai pažįstamas, bet kituose kraštuose jis yra susilaukęs didelio populiarumo. Labiausiai golfas yra išplitęs Amerikoje ir Anglijoje. Ten šis sportas praktikuojas šimtai tūkstančių žmonių.

Golfo istorija gana marga. Yra ilkę dokumentai iš XV šimtmečio, kurie rodo, jog ir tada golfas jau buvo žinomas. Tiesa, vienas dokumentas yra keistoko pobūdžio — juo uždraudžiama žaisti golfa Skotijos teritorijoje. Uždraudimas motyvuojamas tuo, kad skotai, entuziastiškai kibę į golfa, gali pamiršti šaudymą iš lankų, o tai krašto gynybai būtų labai nenaudinga. Parlamento draudimas greitai buvo nulimtas, nes karalius James IV pasirodė esąs didelis golfo mėgėjas. Ir kiti karaliai buvo pamėgę šį sportą. Toks Karolis I buvo iškviestas į politinį posėdį, beždaižias partija, bet nepalikto aikštės, kol nebaigė žaidimo.

Idomus nuotykis, savo laiku, atžymėtas mūsų sportinėje spaudoje, nutiko 1533 m.

Kaip žinome, sekmadienį anglai rūpestingai švenčia. Vis dėlto golfininkai taip išsazartino, jog pradėjo žaisti ir sekmadieniais. Dėl to daug žaidėjų, kaip nusižengusių švenčių papročiu, buvo nubausiti. Idomus vieno nubaudymo pažymėjimo tekstas, lietuviškai skambas taip: „James, George Duffas ir Charles Stevinsonas nusižengė sekmadienio šventei, nes pamaldų metu žaidė golfa. Kiekvienas iš jų turi sumokėti piniginę baudą po pusę markės ir kita sekmadienį savo poelgi apgalvoti“.

Iš pradžių golflui buvo vartojami pūkų prikimšti sviediniai, vadina-mieji „flatheries“. 1848 m. pradėta vartoti kietos gumos sviedinys. Lazdos taip pat kito. Pirmiau jos buvo daromos iš šakoto medžio. Dabar golfo lazdu yra įvairiasių ir įvairiems smūgiams pritaikytų.

Golfas yra gana pelningas sportas. Žinoma, kur vešliai klesti profesionalizmas. Meisteriai susikrauna gražų kapitalą, kurį dažnas taip greit prašvilpia, kaip ir gauna. Amerikoje golfo meisteriai tampa minios dievalgiais. Jų vardas nuskamba per

visą kraštą. Kiekvienas pastelgimas, žingsnis rūpestingai atžymimas spaudoje skiltyje. Meisteriai padaro puikų biznį iš radijo, filmu ir kt.

Galima prisiminti vieno žinomesnio Amerikos golfininko istoriją, savo laiku nuskambėjusią per visą pasaulį. Tai istorija apie Bulli Moorą. Maždaug prieš keturiolika metų netoli New Yorko gyvenas jaunuolis atkreipė visų dėmesį savo nepaprastais sportiniais sugebėjimais. Bullis Mooras, taip skamba jaunuolio vardas ir pavardė, pasižymėjo stiprumu. Jam nieko nerėšė vienu kartu boksuoti su trimis vyras. Lengvai lėkėdavo automobilio prieškė. Be fizinio pajėgumo, Mooras pasižymėjo nemažesniu apetitu. Jis gerai žaidė beisbola, biliarda, bet ryškiausiai pasižymėdavo golfe. Golfa Mooras žaidėdavo labai laisvai ir mokyto prašmatniausiu išdaigu, kaip įprasta tipiškam amerikiečiui.

Bullis mėgo lankytis ištainguose pobūviuose, kas pareikalavdavo nemažai pinigų. Iš kur jis jų imdavo, niekam nebuvo aišku. Retkarčiais Bullis mėgdavo kaip reikiant išgerti, bet neatrodydavo, kad tai būtų pakenkę jo sportiniam pajėgumui. I moterų pusę jis nė žūrėti nežūrėdavo.

1930 m. keli vyriškiai išuštino vieną kasą, išsinešdami ne tokia didelę sumą, būtent — 750 dol. Viena groblų nušovė, du įkėjo i belangę, o ketvirtas dingo. Laimingai ar nelaimingai sutapimu tuoj po užpuolimo dingo ir Mooras. Polikija sukruito jo ieškoti. Ieškojimas nedavė pasekmų, ir istorija po truputį liko primiršta.

Po kelių metų Hollywoode netikėtai išdygo kaunas džentelmenas. Jo pajėgumas buvo nepaprastas. Filmų komika Oliveri Hardi, su kuriuo buvo artimai susidraugavęs, jis pakeldavo viena ranka. Nemėgo foto reporterių, kuriems ne kartą sudaužydavo aparatus, bet niekad lankėsi kino žvaigždžių pobūviuose. Kalbėjo, jog John Montague, taip vadinosi džentelmenas, kažkur Arizononoj turis aukso kasyklas. Ypatinai šiam laikui Montague žaidė golfa ir tuo sukėlė laikraštinių nuostaba. Visi norėjo įminti jo didžiąją misją.

Žymus sporto žurnalistas Rice apie jį rašė neįtikėtinų dalykų. Karta Montague, žaisdamas grėbliu ir kastuvu, nugalėjo žymųjį Bingą Crosby. Dar daugiau. Jis su sviediniu pataikydavo i už 170 metrų ant telegrafo vielių tupinti paukštį. Tačiau nežūrėdavo, jis nedalyvaujavo nė viename turnyre, o pasitenkindavo išdaigomis ir kukliomis partijomis su kino žvaigždėmis. Anglijai jam stūlė dėšintis tūkstančių dolerių, kad tik jis dalyvautų Anglijos pirmenybėse. Montague kategoriškai atmesdavo visus pasiūlymus.

Pagaliau nuostabių golfininku susidomėjo policija. 1937 m. Montague atsidūrė Los Angeles kalėjime. Mat, jo pirštų nuospaudos atitiko Bullio Moorą nuospaudas. Tapatybė buvo išaiškinta. Iki teismo jį paleido už 25.000 dolerių užstatą, kurį sudėjo jo draugai filmų artistai. Populiarumas kilo diena iš dienos, valanda iš valandos, minutė iš minutės. Dėl jo užganzavimo varžėsi didieji makleriai.

Ir Gene Tunney rūpinosi jo išlavimui. Kiti žymūnai taip pat netikėjo jo kalte. Teisma, tarėsis 5 valandais, paskelbė Moorą „not guilty“, nes buvo išaiškinta, jog kasos apšilimo metu Mooras ramiai miegojo motinos namuose. I klausimą, kodėl jis pakeitė pavardę, Mooras atsakė: „Nukliau i vakarus ir pakeičiau pavardę, nes atsitiktinai banditų automobily buvau „palikęs savo ryšulį“.

Tokia vieno žymesnio golfo meistrė istorija. Panašių nuotykių, galimų tik Amerikoje, būtų galima priskaityti labai daug.

Vilniaus Universiteto Pirmosios (1940 m.) Leidos Teisėsininkams

Karo laiku žuvo pas foto „Atelier Zinaida“ užsakytoji Vilniaus Universiteto pirmosios teisėsininkų leidos vietė. Dabar tenka ją gaminti iš naujo. Todėl visi teisėsininkai, baigę universitetą 1940, VI. 15, prašomi prisiusiti savo fotografijas iki lapkričio 15 d. šiuo adresu: P. Vilutis, Laisvės al. 50 Nr. b. 3, tlf. 24851. Kitoje pusėje fotografijos turi būti aiškiai parašyta pavardė, vardas ir adresas. Buv. Jūsų seniūnas P. Vilutis. 2055

I VALSTYB. PLYTINUKŲ KURSUS DAR PRIMAMI NAUJI MOKINIAI

Paruošti plytinių meistras, šių metų rugpjūčio mėn. 15 d. buvo atidaryti vienerių metų kursai. Ligi lapkričio mėn. 1 d. kursantai atlieka gamybos praktiką Palemono plytinė. Nuo lapkričio mėn. 1 d. kursai persikelia i Kauną ir čia bus skaitoma teorija. Teoretinėm paskaitom išklausti ligi lapkričio mėn. 5 d. pirmami nauji mokiniai, kurie gamybos praktika turės atlikti kitų metų vasarą. Kursuose bus dėstoma: a) Žalavos ir jų pažinimas. b) Molio dirbiniai. c) Plytinių mašinų. d) Krosnys ir džiovyklos. e) Plytinės ir jos organizacija. f) Mašininystė. g) Braižyba. h) Skaičiavimas.

I kursų pirmami sveiki ir tvirti vyrai nejaunesni 18 metų, baigę ne mažiau 2 kl. (sen.). Pirmenybės dirbusiems plytinėse. Gabūs ir neturtingi kursantai pragyvenimui bus aprūpinti stipendijomis. Prašymus su gyvenimo aprašymu ir šėito mokslo pažymėjimu siusti Valstyb. Statybinių Medžiagų Pramonės Trečio Valdytojui, Kaunas, Laisvės al. Nr. 52, II a. Ten bus duodama ir smulkesni paaiškinimai.

Kursų Vedėjas 2173(S).

Valstybinio Aanalynės Fabrika „LITUANIKA“

telefono numeriai yra:

Direkcijos 26645
Buhalterijos 20284
..... 2255(1)

Skelbia varžytynes

raštams vašuoti (traukti) iš Nemuno. Pasūlymai priimami ir paniškini-maj tešdamj vietoje iki 1. m. lapkričio mėn. 3 dienos. 2253(1)

Kauno Teatras

Seštadienį, spalio 25 d., TANNHÄUSER
R. Wagnerio 4 v. opera
Bilietai nuo 3—15 rb.

Sekmadienį, spalio 26 d., 13 val. KLASTA IR MEILĖ
F. Sillerio 5 v. tragedija
Bilietai nuo 1—8 rb.

Sekmadienį, spalio 26 d., vakare GULBIŲ EŽERAS
P. Čaikovskio 4 pav. baletas
Bilietai nuo 2—12 rb.

Antradienį, spalio 28 d. PRISIKĖLIMAS
P. Valčiūno 5 v. komedija.
Bilietai nuo 1—8 Rb.

Trečiadienį, spalio 29 d. TRAVIATA
dalyvaudant K. Petrauskui
Verdi 4 v. opera
Bilietai nuo 3—15 Rb.

Penktadienį, spalio 31 d. MADAME BUTTERFLY
Puccini 3 v. opera
Bilietai nuo 3—15 Rb.

Seštadienį, lapkričio 1 d. UŽBURTOJI FLETTA
Drigo 1 v. baletas
KVIETIMAS SOKIUI
Weberio 1 v. baletas
VIDENOS DŽIAUGSMAS
J. Strausso 1 v. baletas
Bilietai nuo 2—12 Rb.

Sekmadienį, lapkričio 2 d., 13 val. MARIJA STUART
F. Sillerio 6 pav. tragedija
Bilietai nuo 1—8 Rb.

KRAŠTO ŪKIO VADYBA

Kauno Maisto Gaminių Prekybos TELEFONAI:
Centrinė 24317.

per ją gaunama:
Direkcija (5), atskiras laidas 23019
Vyr. buhalteris (4)
Prekybos skyrius (07) atskiras laidas 25784
Sekretoriatas (9)
Statistikos skyrius atskiras laidas 25816
Kolonialinė bazė 27637
Daržovių bazė 29283
Tabako bazė 25804
Transporto kontora 29774
2250(1)

K. V. B-vė „PARAMA“
perka įvairiais kiekiais daržoves, vaisius, spanuoles ir džiovintus grybus.

Siūlyti „Paramos“ Prekybos skyriaus, Karmelitų g. 22, III aukšt. tel. 22337. 2179(4)

I LAISVĖ
Redakcija — Duonelaičio 24, II a., vyr. redaktoriaus tel. 20520, redakcijos sekretoriaus — 21414, redakcijos—20530. Interesantai priminėjami 12—13 ir 17—18 val.
Administracija — Duonelaičio 24, I a., tel. 26375.
Skelbimai priimami tik iš vakaro iki 18 v.

Smulkūs skelbimai

Kad neefektuotum laiko ir neišleis-tum veiktų pinigų, turėdamas atlikti reikala, kreipkis į vertimų, perrašė-nėjimo ir informacijos biurą, Kaunas, Duonelaičio g. 4-a, tel. 27179. Čia gausi pasiūlymus ir nurodymus vi-sais Tamsta rūpinimais klausimais. 2037(6)

Zinantieji apie likimą Augenio Abromakio, buv. karo mokykloje Sveicardliuose, prašau pranešti Ni-nai Vencovičienėi, Kaunas I, Juo-zapavičiaus prosp. Nr. 51. 2216(6)

Zinančius apie kareivį Veisbergį Algirda, tarnavusį prieš karą Pabra-dės poligone, prašau pranešti p. Hausmanienėi Kiburių dv., Vašku valst., Biržų apskr. arba Vaitiekūnui Vincui, Kaune, Kapsų 19a. 2186(2)

Reikalingas vedėjas medžio dirbė-nių dirbtuvei (50 darbin.). Prašymus su mokslo ir sąž. nurodymu siūsti: „I Laisvė“ Administracijai Nr. 22784. 2181(3)

Rimta mergaitė skubiai ieško kam-bario su virtuve, arba bendrai nau-dojamą. Siūlyti: telef. 20804, nuo 9 — 15 val. 2191(2)

Vargonų, pianinų ir fortepijonų de-rintojas — specialistas. Rokiskis, Vil-niaus 8. K. Klisonis. 2194(3)

Dviračių dirbtuvėi skubiai reika-lingi kalikalniai. Darbas nuolatinis. Kaunas, Lukšio g. 12. 2168(3)

VALSTYBINĖ LEIDYKLA PERKA:

dviračius, elektr. šildymo krosne-lis, švediškas krosnis, elektr. vir-dulius, įvairius virtuvės ir stalo indus, spintas knygomis.

Siūlyti šio skyriaus Kaune, Vy-tauto pr. 23 (III a.), tlf. 22910, darbo valandomis. 2185(3)

1941 m. spalio mėn. 26 d., sekma-dienį, 18 val., Dramos Studijos patal-pose, Kestučio g. 63, bt. 1, įvyks pa-pildomi egzaminai į Kauno Dramos Valdybos Kursus.

Sąlygos: paruošti mintiniai eilėraš-ti, pasakėdės ir ten pat pristatyti Teatro Direktoriaus vardu prašyma, gyvenimo aprašymą ir mokslo cen-zo pažymėjimą — ne mažiau gimn. 8 klasių. 2214(2)

JEI IŠVERSTI KA NORIS REIK, I SAPIEGOS 6 EIK

Vertimų biuras „Plunksna“ verčia į vokiečių kalbą prašymus, pažymėji-mus ir kitus raštus. Kaunas, Sapie-gos (buv. Tolstojaus) g. 6 nr. Tlf. 23727. 1734

Akių gydytoja
Med. Dr. V. ALSEIKIENĖ
prima nuo 9—12 val. ir nuo 18—19 val. Micevičiaus 11a, bt. 1. 1392(10)

A. ŽITNEVIČIUS
stuvėjas prima užsakymus. Kau-nas, Micevičiaus g. 23 Nr., bt. 3. 2241(1)

SOKIŲ KURSUOSE
Prof. V. Mintanšio mokiniai pri-ilmami kasdien. Taip pat sudaromos grupės visai nemokantiems šokti. Kalbamos val. nuo 19 — 21 val. Sek-madieniais praktiški šokiai nuo 19—22.30 val.
Duonelaičio g. 43, bt. 17, tel. 21488. 2205

Sąskaitininkas, mokas žodžiu ir raštu lietuvių, vokiečių, lenku, italų ir rusų kalbas ieško bent kokio dar-bo raštinėje ar šiaip įstaigoj. Siūlyti: Kaunas, Kapsų g. 33 b. 2, Chmie-liauskul. 2201(1)

Reikalinga 2-ju asmenų šeima šei-mininkė. Kreiptis Raginės g. 32, nuo 12 — 18 val. 2193(1)

Reikalinga ateinanti tarnaitė, at-lyginimas geras. Būgos g. 10, but. 1, tel. 20330. 2219(1)

Reikalinga tarnaitė prie mažos šeimos. Kreiptis Zanavykų 3 Nr., but. 6. 2222(1)

Reikalinga virėja — šeimnininkė, teirautis vaistinėje, Laisvės al. 80. 2229(2)

Mergina, baigus gimnaziją ir mo-kanti apygerybi vokiečių kalbą ieško atitinkamo darbo. Siūlyti „I Laisvė“ adm. dėl G. 2230(2)

Dviejų asmenų šeima reikalinga tarnaitė. Atlyginimas geras. Pagei-daujamos rekomendacijos. Utenos g. Nr. 56, tel. 28324. 2227(1)

Ponia, kuri pirkote pabaigoje rug-sėjo mėn. prie žuvinio turgaus me-talinę sulžusią apyrankę, prašom pranešti savo antrašai S. Noburaičiui, Kaunas, Stakių g. Nr. 3. 2228(1)

Technikas Stasys Pileckis. Pianinų bei fortepijonų derinimas ir taisymas. Kaunas, Micevičiaus g. 16, but. 9, kieme, tel. 28600. 2226

Mielas prieteliau, prašau gražinti dviratį, kurį š. m. X. 23 d. 18.30 val. nuvažiavai nuo krautuvės lango Vy-tauto prospekte. Prašau gražinti į Kipro Petrausko g. Nr. 3 (kieme). 2225(1)

Dingo kaštana 14 m. per nugara lenkia, kumelė. Pryšakinė koja prie kanopos balta. Sužinojus gražinti į Kauno IV nuovada, arba į Arlogalos nuovadą. 2223(1)

Parduodama lova su matracu, spintelė, parkietui valyti ir dulkiems aparatas, Sužinoti: Kestučio g. 52, bt. 9 (kieme). 2231(1)

Parduodu maisto produktų krau-tuvę su inventoriumi. Laisvės alėjo-je. Kreiptis: Kaunas, Savanorių pr. 248, nuo 15—17 val. 2233(1)

Reikalinga mažai šeimai vaikūs mylinti ir sąžininga tarnaitė. Kreip-tis, Savanorių pr. 143, but. 6. 2235.

Reikalingi buhalteris ir mašinininkė. Pirmenybė — mokantiems vokiečių kalbą. Sužinoti šio laikraščio admin-istracijoje. Nr. 2267. 2234(1)

Reikalinga tarnaitė, mokanti varti, prie trijų suaugusių, teirautis — Kaunas, Savanorių prosp. 105, arba telef. 23081. 2236(1)

Reikalinga mergaitė ar moteris prie vaiko, Micevičiaus g. 14, bt. 8, tel. 28674. 2238(1)

Kas žino apie Vaitkevičiaus Ste-peno sūn, Vlodo, išvežto bolševikų prieš pat karą iš Mergalaukio gelež. stoties, Alytaus apskr., likimą, malonią prašom pranešti Vaitkevičiui Mykolui, Kaunas, Kestučio g. 46, bt. 6.

Už suteiktas žinias būsiu labai dė-kingas, reikalui esant, geras atly-ginasiu. 2239(1)

Reikalinga prityrusi, sąžininga tarnaitė prie vienos ponios ir 5 m. vaikučio. Pageidaujama mokanti ir vokiečių kl. Kreiptis: Sirvintų g. 16, bt. 1. 2240(1)

Gyd. ALEKNA JURGIS,
ausų, nosies ir gerklės ligų. Prima 9 — 10 ir 13 — 15 val. Micevičiaus g. Nr. 4. 2242(1)

Pamesta amžina plunksna „Par-ker Dufold“ be užsuktuko š. m. X. 13 d. Zallakalnio rajone. Gražinusiame atlyginasiu. Kipro Petrausko 9, but. 6. Spokul. 2243(1)

Pirkstu megstinamas megzti mašina V klasės, 70 cm ilgio, vokiečių ar švedų firmos. Siūlyti: Raseiniai, Ne-priklausomybės g. Nr. 66. 2244(1)

Kauno Apylinkės Teismas, civ. skyrius šaukia:
Nežinia kur esanti Petra Cepuko-ni stoti teisman laike 6 mėnesių at-sakovu jam iškeltoje Ciuotos Petro byloje dėl 500 rublių (I—4348—41). Nustatyta laiku atsakovui nestojas, byla bus sprendžiama be jo. 2245(1)

Perleidžiu kėpyklai arba krautuvei gera patalpą. Kartu perleidžiamas ir butas iš 2 kambarių ir virtuvės. Kreiptis Vytauto prosp. 21, bt. 12. 2246(1)

Kas žino apie Aleksandrą Vanagą, s. Prano, bolševikų sulmta ir sėdė-jusį Vilniaus kalėjime, prašau prane-šti Jonui Vanagui, Duonelaičio 25h, tel. 27296. 2247(1)

Parduodamas naujas pilnas akor-deonas f-mos Hohner. Apžiūrėti gali-ma nuo 18 — 20 val., arba sekma-dienį iki 12 val. Lelidūnų g. Nr. 10, bt. 1. 2249(1)

Parduodama kvarco lempa — rank. aparatėlis „Svife-Site“ (ultra-violet). Skambinti iki 10 val. ryto 20847 telef. 2261(1)

Kariai ir buve kariai! Kas žinote apie likimą eil. Talalo Antano, prieš karą buvusio Pabradaės poligone, pra-šoma pranešti Vl. Talalui, Kaunas, Zemaitės g. 6, bt. 1, tel. 27195. 2258(1)

Reikalinga mašinininkė mokanti lie-tuvių ir vokiečių kalbas. Kreiptis darbo valandomis ten pat. 2252(2)

Sąžiningas, deras ir energingas 3 kl. 19 m jaunuolis, neturis iš ko pra-gyventi ir mokytis, ieško darbo: raš-tininę, prekybą, pasiuntinybę ir pan. Nurodžiusiam duosiu tuojau 50 rub. ir vėliau dar atlyginasiu. Kreiptis: nuo 7—18 val., Miško g. Nr. 6, bt. 1. 2257(1)

D-ras Motiejus Navvytis, vidaus — special. plaučių, širdies, virškinamų-ju organų, vaikų ir himpamųjų ligų gydytojas, gyvena Kaune, Vienybės aikštė 9 Nr., bt. 2, telef. 26134, su-grįšo. Ligoniai priimami nuo 11.30 — 1 val. dien. ir nuo 4—6 val. vak. Kalnų saulė. Laboratoriniai tyrimai. 2262(1)

Parduodama harmonika (vienskas šešiablankis) lengva mokintis. 80 Rm. Ten pat parduodama gitara. Kalvių g. 13 Nr., bt. 2, nuo 7—8 val. ir nuo 16 — 18 val. 2254(1)

Parduodu radijo aparatą „Bian-punkt“, Kauko al. 10, bt. 4. 2256(1)

Remonto-Statybos Apr. Ata. B-vė „Rentinys“ atlieka įvairius statybos ir remonto darbus.
Žymesniems inžinieriams ir archi-tektais bendradarbiaujant bendrovė sudaro projektus, darbo braižinius, sąmatas ir statikos bei kit. techniki-nius skaičiavimus.
Bendrovės adresas: Kaunas, Lukšio g. 12. Telef. 29724. 1421(4)

Gydytojas VENCŪNAS JURGIS
Vidaus ir nervų ligos, Kaune, Duo-nelaičio g-vė 42 Nr., telef. 25312. Prima kasdien nuo 8—12, 16—20 val. 2120(3)

PRANESIMAS
PRANESAMA buv. Profesinių Sa-jungų Buhalterijos kursų kursantams, kad mokslo užbaigimas bus tęsiamas. Nuo 1941 metų spalio mėn. 21 d. visi buvę buhalterijos kursų kursantai turi užsiregistruoti Profesinių Sa-jungų Centro Biure, Vytauto pr., Nr. 63, kasdien nuo 18 iki 19 valandos. Kambariye Nr. 4. 2064(2)

Kybartų parapijai reikalingas var-gonininkas. Pasiūlymus siūsti Ky-bartų klebono adresu: Kybartų paš-tas. 2095(3)

Vortėjas, lietuvis, praktiškas mokas vokiečių k. tiek žodžiu tiek raštu, dir-bęs vokiečių firmoj „Asid“, Königs-berg, ieško atitinkamos vietos. Kreip-tis: „I L.“ adm-joj dėl J. P. 2061(3)

Dant. gyd. St. Mašelytė-Tumoshėnė prima nuo 9—12 ir 16—19 Vytauto prosp. 28, but. 5, telef. 287-78. 2033(2)

Pirkstu radijo aparatą: tinklinį ir baterijinį. Skambinti nuo 9—21 val. Tel. 24220, šventadieniuis 29267. 2133(2)

Pirkstu dviratį — vežimėlį su 3 ratais ir dėžę prekėms vežoti. Pa-siūlyti Kaunas, Laisvės al. 38, but. 4, telef. 21407. 2138(2)

F. puik. A. Šova
prašomas užėiti „I Laisvė“ adminis-tracijon atsibinti laiško.

Nebrangiai parduodamas juodas rašomas stalas. Apžiūrėti nuo sekma-dienio ryto 8 val. iki 6 val. vakaro. Aušros 23 Nr. 2263(1)

Petrašiūnų Elektrinei reikalingi kvalifikuoti mūrininkai naujo katilo apmūrymui.
Kreiptis į Petrašiūnų Elektrinę darbo dienomis nuo 9 — 15 val. 2215(3)

Kauno I Kūdių Namams Lopėlio g. 8. (Vilijampolėje) reikalingi tarnautojai:
1. Seserys,
2. Pedagogė — auklėtoja,
3. Kurikai prie centr. šildymo pe-čiū.
Dėl sąlygų sužinoti vietoje. 2237(1)

Istaigai reikalingas vertėjas iš vo-kiečių į lietuvių kalbą. Pageidautina geras lituanistas-stilistas. Atlyginimas geras. Prašymus siūsti kartu su cur-riculum vitae šio laikraščio adminis-tracijai. 2198(2)

Kelių Valdyba

(Kanto g. Nr. 17)
Kelių Valdyba persikėlė iš Laisvės al. Nr. 74 į buv. Gelež. Valdybos patalpas Kanto g. Nr. 17 ir yra įrengti šie telefonai:
Vyr. Direktorius 21131
Vyr. Direktoriaus padėjėjas .. 26216
Administracijos Sk. Viršininkas 21137
Administracijos Skyrius 26205
Finansų Skyriaus Viršininkas 20593
Buhalterija 26173
Ūkio Skyriaus Viršininkas ... 20603

Kelių Direkcija
Direktorius, kabinetas 20668
Kelių Skyriaus V-kas, kab. .. 26091
Tiltų Skyr. V-kas, kab. 26150
Direkcijos raštinė 26241

Kelių Statybos Direkcija
Direktorius, kabinetas 20636
Direkcijos raštinė 20666
Statybos Skyr. V-kas 25741
Projektavimo — Tyrinėjimo Sk. Viršininkas 25741

Eismo Direkcija
Direktorius, kabinetas 20704
Eismo Kontrolės Sk. Viršininkas 25739
Mašinų Skyriaus Viršininkas 25678

Garažas (Žiemos uostas Nr. 1)
Garažo vedėjas 24140
Dirbtuvės (Ž. Freda, Pilla-kalnio g. 1). 20462 ir 20230
Kauno kelių rajonas (Vėlveriu g. 18) 20367

Kauno Jaunimo Teatras

Sekmadienį, spalio mėn. 26 d., 15 val.
TEVO PALIKIMAS
3 pav. inscenizuota laudies pasaka.

BREMENO MIESTO MUZIKANTAI
4 pav. inscenizuota brolių Grimmų pasaka.
KONCERTINĖ DALIS

Ketvirtadienį, spalio 30 d. 11 val.
12 BROLIŲ JUODVARNIAIS LAKŠČUSIŲ
S. Čiurlionienės 4 pav. pasaka
Uždaras spektaklis

Sekmadienį, lapkričio 2 d. 15 val.
12 BROLIŲ JUODVARNIAIS LAKŠČUSIŲ
S. Čiurlionienės 4 pav. pasaka
Bilietai nuo 0,50 — 4 rb.

Bilietai parduodami teatro kasoje (Laisvės al. 41, telef. 23717) kasdien nuo 10 iki 15 ir nuo 17 iki 19 val.

Igaliojinio Profesinems Sąjungoms

Istaigai Kaune, Vytauto pr. 63, už gerą atlyginimą reikalingas prityres tarnautojas kartotekai bei statistikai savarankiškai vesti; pageidaujama mokas vokiečių kalbą. 2260(1)

Igaliojinio Profesinems Sąjungoms

Lietuvoje Istaiga Kaune, Vytauto pr. Nr. 63, pirkas rašomųjų mašinelių ir dviratį. Siūlyti raštu, nurodant firmą, išleidimo metus ir kainą, o rašomoms mašinėlėms — ir dydį. 2259(1)

Skelbimas

Skubiai reikalingi statybos dar-bams įvairūs specialistai ir juodadar-biniai. Kreiptis į Statybos Trestą, Ožėskienės g. 18, II aukštas 16 kamb. 2224(2)

Skelbimas

K. V. B-VES „PARAMA“ vaikų rūbų ir baltinių siuvykloje, esančioje Kaune, Vilniaus g. 33, II aukšt., siu-vami įvairūs kūdikiams ir vaikams drabužėliai, o suaugusiems — įvair-riaušiai baltiniai.
Nuo šios dienos priminėjami iš gyventojų užsakymai, o taip pat stambesni ir smulkesni baltinių pa-talsymai.
Užsakymai vykdomi tik iš užsaky-tojų medžiagos. 2183(2)

„I Laisvė“ skelbimų kainos: darbo ieškantiems Rub. 2.—; darbo siūlantiesiems Rub. 10.—; pirkimo ir pardavimo smulkūs skelbimai Rub. 15.—; valdinių ir prekybinių įstaigų skelbimai 1 petito eilutė 4 rub. Adresas: Kaunas, Duonelaičio g. Nr. 24, tel. 26375. Administracija atdara nuo 8 iki 18 val. Leidžia a. a. b. „Spaudos Žodis“. Spausdina „Žalio“ spaustu-vė (Kaunas, Duonelaičio 24).

C. V. Bibliotekos reikalai

Dabar kiekvieno piliečio kultūra yra matuojama, kokią ryšį jis turi su knyga, su biblioteka. Nestata, kad ir pats pilietis turi savo bibliotekėlę. Tačiau ne vienas negali turėti tokios bibliotekos, kokią gali turėti valstybė, miestas. Todėl pagal bent kurios vietos bibliotekos sutvarkymą reikia matuoti ir vietos kultūros reikalą išmanymą. Pagaliau, čia galima padaryti tam tikrų išvadų, kaip bet kuri vieta arba miestas savo bibliotekos reikalais rūpinasi.

Dabar apskritai bibliotekos reikalai turi prilygti bendriems miesto santvarkos reikalams. Jei miestas, pvz., turi aprūpinti gyventojus vandens ištekiais, tai miestas taip pat turi aprūpinti ir knygų ištekiais. Jei vanduo yra būtinas gyvenimo šaltinis, tai biblioteka yra būtina intelektualinė versmė. Dabar kitaip bet kurios gyvenamos vietos, bendru kultūros pobūdžiu, negalima įsivaizduoti. Tiesa, kiekvienos vietos bibliotekos reikalai pareina nuo vietos dydžio ir reikšmės. Čia veikia proporcingumo taisyklė — tuo didesnė vieta, tuo didesnė biblioteka. Be to, čia galėtume pridurti, kad tuo didesnė biblioteka gyvenimo vieta, tuo didesnė ir bibliotekos tvarka.

Čia beliečiame vėdas bibliotekos tvarkos. Tai yra bibliotekos mokslo ir bibliotekos specialybės reikalai. Tačiau pabrėžiame, kad tas reikalas taip pat turi būti tinkamas, pagal pastaruosius mokslo ir praktikos reikalus, sutvarkytas. Bet pirmiausia tenka kalbėti dėl pačios bibliotekos vietos, kur biblioteka galėtų gerai veikti. Tenka pabrėžti, kad šio Kauno C. V. bibliotekai kaž kodėl nesisekė. Tai sakome ta prasme, kad pastaraisiais metais pakeista net porą kartų bibliotekos vieta, betgi ir naujos vietos neleidžia tinkamai bibliotekos reikalui tvarkytis. Dar gerai atsimenu, kad vienais metais biblioteka buvo savo rūšies rūsyje, kur drange buvo ir skaitykla. Be abejoj, kad toki reikšminiai negalėjo patenkinti nei pačios bibliotekos, nei tu, kurie mėginavo biblioteką apnaktyti. Vėliau biblioteka persikėlė į buvusios lenkų gimnazijos rūmų dalį, kur ir dabar tebėra. Tačiau ten yra bibliotekos tik dalis. Kita dalis, galima būtų pasakyti, yra kitoje miesto dalyje, ten kur anksčiau buvo Finansų ministerija.

Visa tai gal nebūtu priekaištinga, jei biblioteka būtų susitvarkiusi ta prasme, kad visos knygos būtų iškrautos į lentynas, bet tai nepadaryta todėl, kad bibliotekos turtas daug didesnis, negu bibliotekos vieta leidžia tai padaryti. Todėl šiaip ar taip tenka kalbėti apie atskirus bibliotekai skirtus rūmus, kur galėtų susitelkti visa C. V. biblioteka. Tuo turėtų susirūpinti visi, kas nuolat su knyga susiduria, prašant spresti reikala, kaip galima greičiau. Čia ypač kreipia dėmesį vienas dalykas, kad minimos bibliotekos valdžioje yra ir spaudos muziejaus ekspoziciniai, kurie pastaruoju laiku buvo Zagarėje. Be abejoj, kai visa spaudos muziejaus medžiaga yra atsikėrusi C. V. bibliotekos valdžioje, tai reikia žiūrėti, kad brangus spaudos muziejaus turtas, daugiausia periodika, nežūtų, nesutrūnytų dėžėse. Tas reikalas jau dabar tvarkytinas ir neatidėtinias, nes kitaip galime turėti nuostolių, kadangi kai kurie ekspoziciniai yra vienukai. Be to, spaudos muziejus galėtų pavaizduoti spaudos raidą ir platesnei visuomenei. Verta prisiminti saviems ir pamatyti kitiems, kaip mūsų spanda kūrėsi draudimo metais Prūsijoje, ir, kaip ji pasiekė mūsų laikų.

Tiesa, kalbant apie bibliotekos patalpas, gal tektų kalbėti ir apie atskirus, ypač bibliotekai pritaikytus rūmus. Tai būtų naujų rūmų statymo klausimas, kuris jau yra buvęs bent porą kartų iškeltas ir, rodos, kad su statyba buvo sutikta. Palaikydami bibliotekos rūmų statybos reikalą randame šiandien būtinausia susirūpinti bibliotekos rūmais iš tų pačių

Bolševikų šauksmas ginti Maskvą

STOCKHOLMAS. Maskvos radijas skelbia generolo leitenanto Artemjevo atsisaukimą „Dėl Maskvos gynimo“, kuriame, pasak „Pravdos“, sakoma: „Maskva ir jos apylinkės yra pavojuje. Šiandien frontas yra Maskvoje. Nuo dabar miesto gyvenimas subordinuojamas armijos reikalams ir fronto interesams. Mes turime pasiruošti, kad Maskvos gatvės bus karštų kovų laukas. Tai reiškia, kad gatvės jau dabar įgaus karinį pobūdį. Kiekvienas namas turi būti tvirtovė, kiekvienas langas — ugniavietė ir kiekvienas Maskvos gyventojas — kareivis.“ Dar niekad nebuvo tokių kruvinių ir ilgų kovų, kaip dabar prie mūsų sostinės. Bet, kad ir kokia kieta ir didelė bus kova prie Maskvos, mes Maskvos neatiduosime. Mask-

vos gyventojai pradeda įrengti barikadas, apkasus ir šarvuotų kiltis. Daugelis maskviečių jau dabar priklauso šauliams ir kovoja prie priėjimų į miestą. Toliau atsisaukime sakoma: „Kas visiškai neatsiduos raudonajai armijai ir be pasipriešinimo nesilaikys drausmės ir tvarkos, bus išdavikas ir nusikaltėlis, kuris be pasigailėjimo turi būti likviduotas. Maskvos gynimas reikalauja negirdėto darbo. Maskvos gyventojai turi kartu su raudonąja armija pasiruošti kovai ne tikiai su priešu pėstininkais, bet taip pat su priešu šarvuotais. Iš kiekvieno lango, iš kiekvieno namų stogo, iš kiekvieno miesto kampo vokiečių šarvuotus turi pasitikti buteliai su degamąja medžiaga ir granatos“.

Amerikos ir Japonijos karas yra neišvengiamas

VASINGTONAS, X. 24. „Susirėmimas tarp Japonijos ir Jungtinių Valstybių Tolimuosiuose Rytuose iš principo yra neišvengiamas ir gali įvykti 24 val. būvyje“, pareiškė, pasak Associated Press, laivyno ministeris Kno-

xas viename amunicijos fabrikančių susirinkime. Toliau Knoxas pažymėjo, kad

padėtis Ramiajame vandenyne esanti iki kraštutinumo įtempta.

Bullittis reikalauja tuoj paskelbti karą

NEW YORKAS. Iš Philadelphia pranešama, kad buvęs Jungtinių Valstybių ambasadorius Paryžiuje Bullittis vienoje savo kalboje reikalavo, kad Jungtinės Valstybės tuoj paskelbtų karą. Be to, jis kritikavo nepakankamus savo krašto karinius pasirėng-

mus. Tanka, kurie, kaip pareiškia Bullittis, jau turėo būti fronte, šiandien dar nėra nė pusiau baigti.

GALIMAS ANGLŲ VYRIAUSYBĖS PASIKEITIMAS

AMSTERDAMAS. Britų informacijų tarnybos pranešimu, laikraštis „Times“ skelbia, kad galimas anglų vyriausybės pasikeitimas. Nors Churchillis praėjusios metais du kartus pasipriešino reikalavimui sujungti tėvynės fronto problemas kontrole, rašo laikraštis, tačiau juo būtinai bus procesą tęsti, kol „Churchillis ras reikalo ir pasirinktą laiką“ į vyriausybę įtraukti naujus ir energingus vyrus. Šie vyrai nebūtinai turi būti išskirti iš parlamento, pastebi „Times“ baigdamas.

ROMA. Oficialiai pranešama, kad Dučė Venecijos rūmuose priėmė pasuntinį Clodijų, su kuriuo turėjo ilgą ir nuoširdų pasikalbėjimą.

Krašto Ūkio Generalinio Tarėjo pranešimas

Visi prekybininkai, amatininkai ar kitokių įmonių savininkai, nuo 1941 m. rugpjūčio mėn. 1 d. iki spalio mėn. 16 d. gavę Prekybos Valdybos (ar anksčiau Prekybos Ministerijos) sutikimą Kauno mieste užimti bent kokį imoninį prekybinę patalpą, turi iki 1941 m. lapkričio mėn. 1 d. iešioti vietoje nurodyta imone įsteigti. Isteigtoji imonė privalo nuo 1941 m. lapkričio mėn. 1 dienos veikti. Šių sąlygų nepildžius, Prekybos Valdyba pasilekia sau teisę savo sutikimą atšaukti.

Krašto Ūkio Generalinis Tarėjas

Po ilgos ir sunkios ligos š. m. spalio 24 d. 23 val. mirė namuose a. a. pedagogas

MYKOLAS MIKELKEVIČIUS

Kūno ekspozicija iš Šv. Trejybės bažnyčios į kapines įvyks spalio 27 d. 17 val.

Aplie tai praneša giminiams ir pažįstamiems

Lūdiminti žmona ir vaikai

KRONIKA

LNP PRANEŠIMAS APIE ŽIEMOS PAGELBĄ

Šiandien 20 val. 30 min. per Kauno radio žiemos pagelbos reikalui kalbės LNP kultūros ir propagandos viršininkas p. J. Vokietaitis.

KRISTAUS KARALIAUS DIENA, X. 26.

Kauno Arkikatedros Bazilikoje J. E. Arkivyskupas Metropolitai J. Skvirkecas 10 val. 15 min. laikys pontifikalines Šv. Mišias.

KAUNO TEATRAS

Šeštadienį, spalio 25 d., statoma opera „Tannhäuser“. Sekmadienį, dienos metu 13 val., vaidinama „Klasta ir melė“ ir vakare baletas „Gulbių ežeras“.

APTEMDYMAS

Šiandien ir rytoj, sekmadienį, nuo 17, 18 ligi 6.56 val.

MOKESTIS UŽ MOKSLĄ VILNIAUS UNIVERSITETE

yra nustatytas 20 RM už semestrą. Įmokamas Vilniaus Universiteto kasoje.

KRIKŠČIONYBĖS ĮVEDIMO JUBILIEJAUS PAMINKLAS

1938 m. J. E. Kauno Arkivyskupas ir Metropolitai Juozapas Skvirkecas sumanė pastatyti savo sodyboje prie Kauno, Linkuvės ūky, paminklą 550 metų krikščionybės įsigalėjimo Lietuvoje jubiliejui paminėti. Projekta kaldinti buvo tarsi pat metais pavesta skulptorei ses. M. Leonardai Smulkštylei. Paminklas baigtas šiemet, jau po bolševikmečio. Jo pjedestale vaizduojami su jubiliejum susiję įvykiai ir asmenys, o viską vainikuoja Kristaus Karaliaus statula. Paminklo aukštis 8,20 metrų. Paminklą šventins pats Ekselencija Arkivyskupas Metropolitai Kristaus Karaliaus šventė, spalio 26 d., 14 val. Į iškilmes kviečiama visuomenė; kelias pro Viljampolę: P. Vileišio tiltas, Jurbarko, Tilžės, Babū, Kėdainių ir Pylimo gatvė, toliau apie 1 km pietu.

Gyventojų aprūpinimas pieno produktais

IS PIENOCENTRO VEIKLOS

Šviesto pristatymas iš pienuių į Pienocentrą eina normaliai. Per pastūnes keturias savaites pristatyta apie 700 tonų.

Privalomas pieno pristatymas į pienines ne visur dar išjudintas. Apskričių viršininkai per viršaičius ir seniūnus daro ūkininkų sąrašus (kur bus nurodyta valdomos žemės plotas, karvių skaičius). Iš sąrašų bus nustatyta, kiek ūkininkas gali pristatyti į pieninę pieną.

Pieno pristatymas į pienines ir pieno supirkimo punktus gana gerai vykdomas Zemalčiuose, ypač Telšiu ir Kretingos apskrityse.

Koncentruotų pašarų klausimą svarsto Generalkomisaro įstaiga.

Per karą apdegusių pienuių atstatymas vyksta gana sparčiai. Atstatyta Kelmės pieninė, baigiama remontuoti Sėtos moderninė sūrinė. Montuojama — baigiama atstatyti Tryškių (Telšių apskr.) pieninė. Taip pat šį ruodį pradedamos atstatyti ir Kražių bei Tverių.

Pavasari naujų pienuių statyba

„J LAISVE“ SKAITYTOJAMS

Pradėjus veikti pašto susisiekimui, administracija gauna pagėdavimų siuntinėti mūsų dienraštį paštu. Toks vieno egzemploriaus pasiuntimas kainuoja 30 kapelkų. Administracija, norėdama patarnauti savo būsimiesiems skaitytojams, nustato vienam mėnesiui laikinę prenumeratos kainą:

- a) už vieną arba du egzemplorius — po 20 rublių už egzempliorių,
- b) užsakant daugiau kaip po 2 egz., po 15 rublių už egzempliorių.

Pinigų persiuntimo išlaidoms atpiginti ir laikraščio ekspedijavimo darbai palengvinti administracija pagėdauja, kad iš atskirų paštų laikraštis būtų užsakinėjamas vieno asmens vardu didesniais egzempliorių skaičiais. Pinigus prašoma siųsti per Lietuvos Banko skyrius „Spaudos Žodis“ a. a. b. vardu (papr. ein. sąsk. Nr. 16150) Lietuvos Bankui Kaune. Laikraštį siuntinėti pradėsime gavę Lietuvos Banko kvitą apie prenumeratos įmokėjimą. Už laikraščio dingimą pakelyje arba jo pavėlavimą administracija atsakomybės neslima. Skolon laikraštis nesuntinėjamas. „J Laisvė“ Administracija.

VYR. SVEIKATOS VALDYBOS TELEFONAI

- 1. Vyr. Sveikatos Reikalų Valdytojas 27753
 - 2. Valdytojo Pavaduotojas ir Sanitarijos Departamento Direktorius 23217
 - 3. Medicinos Departamento Direktorius 23638
 - 4. Farmacijos Departamento Direktorius 24644
 - 5. Administracijos skyriaus Viršininkas 23257
 - 6. Priešepideminis ir Veneros Ligų Skyrius 24054
 - 7. Buhalterija 23598
 - 8. Kancelarija ir ūkio vedėjas 27544
 - 9. Informacija 28175
- Vyr. Sveikatos Valdyba yra Laisvės al. 9.

Oeffentliche Bekanntmachung Nr. 37

Um die übertragenen Aufgaben erfüllen zu können, ist die Stadt auf die rechtzeitige Zahlung der städtischen Steuern, Abgaben und Gebühren angewiesen. Leider lassen viele Schuldner das Verständnis für diese Notwendigkeit vermissen und sehen die Zahlung der Steuern usw. als drittrangige Schuld an, die zu einem beliebigen Zeitpunkt entrichtet werden kann. Zur Hebung der Zahlungsmoral und im Interesse der pünktlichen Steuerzahler habe ich daher die städtische Steuerkasse zur Beitreibung der Steuern usw. nach Ablauf

der Fälligkeitstage angewiesen. In Zukunft werden städtische Aufträge im Wert von mehr als 100. — RM nur dann erteilt, wenn der auftraggebenden Dienststelle eine Bescheinigung der städtischen Steuerkasse über die Zahlung sämtlicher städtischen Steuern usw. vorgelegt wird. Ausserdem werden Steuerschulden gegen Privatforderungen aufgerechnet.

Der Stadtkommissar In Vertretung: **gez. KAIFLER.**

Miesto Komisarso skelbimas Nr. 37

Norėdamas atlikti jam pavestus uždavinius, miestas turi nustatyti laikų surinkti mokesčius ir rinklavas. Deja, daugelis skolingųjų nepakankamai įsisamonina šį būtina reikalą ir žiūri į mokesčių mokėjimą kaip į

trečiaelę skolą, kuri gali būti išlyginta patogesniu laiku. Todėl mokesčių morališkai pakelti ir punktualliu mokesčių mokėtojų interesuose aš įpareigojau miesto mokesčių kasą, terminui suėjus, išieškoti mokesčius.

Ateiityje miesto užsakymai daugiau kaip 100 RM vertės bus suteikiami tik tuo atveju, kai užsakaniai įstaiga bus pristatytas miesto mokesčių kamos pažymėjimas apie sumokėjimą visų mokesčių.

Be to, nesumokėtiems mokesčiams išieškoti bus suteikiama pirmenybė prieš privačias skolas.

Miesto Komisarso pavaduodamas (pas.) Kaifler.

Kaunas, 1941 m. spalio 25 d.

Pasirėmęs Pono Generalinio Komisarso Kaune patvirtintu medicinos reikalams tvarkyti statutu, reikalauju, kad visi aukščiau išvardyti medicinos personalo asmenys, visvien, ar kas dirba savo specialybėje, užimdama etatinę vietą, ar netarnaudama vertėsi savo specialybės praktika, o taip pat ir visi tie, kurie yra įsigiję mediciniškosios ar farmacijos specialybės mokslą, bet dirba kitoje srityje, iki š. m. lapkričio mėn. 10 dienos įsiregistruoti pagal gyvenamą vietą pas apskričių ir miestų gydytojus, patiekdami jiems savarankiškai rašytu raštu dviejuose egzemplioriuose sekančių žinių:

1) pavardė, 2) vardas, 3) gimimo

data, 4) gimimo vieta, 5) gyvenamoji vieta, 6) tautybė, 7) pilietybė, 8) šeimyninė padėtis, 9) vaikų skaičius, 10) bendras mediciniškas ar farmacijos išsilavinimas, 11) specialus mediciniškas ar farmacijos išsilavinimas, 12) mokslo baigimo įstaiga ir mokslo baigimo data, (jeigu yra įsigyta keletas specialybių, tai nurodyti jas atskirai), 13) leidimo praktikuoti užsiimti data ir Nr. ir jį išdavusios įstaigos pavadinimas, 14) nuo kada užsiima savo medicinišku ar farmacijos darbu, 15) kur ir kiek laiko yra dirbęs, 16) kur dirba dabar ir kokias pareigas eina, 17) kokią turi automašiną, 18) kokių svetimų kalbų mokas, 19) ar tarnauja ir kur žmona (vyras), 20) karinės priverolės atlikimas, 21) sveikatos stovis. Asmens, neįvykdę šio pgrėdymo, bus baudžiami.

Apskričių ir miestų gydytojai, surinkę šias žinias, vieną egzempliorių pasilekia sau, kitus du egzempliorius turi tuojau prisųsti Vyriausiajai Sveikatos Valdybai Kaune, Laisvės al. 9.

Dr. MATULONIS,

Vyr. Sveikatos Reikalų Valdytojas